

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

27 באוקטובר 2014

890

ג' בחשוון התשע"ה

עמוד

הצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופסות (תיקון מס' 19), התשע"ה-2014 2

הצעת חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (תיקון מס' 19), התשע"ה-2014

1. תיקון סעיף 18 בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 18 –

ד ב ר י ה ס ב ר

במסגרת שינויים חברתיים אלה, הוחלפה הגישה הפטרנליסטית כלפי קבוצות אוכלוסייה אלה, אשר ראתה בהן קבוצות חלשות הזקוקות לסעד ולהתערבות מטעם המדינה – סעד והתערבות אשר את תוכנם קבעה המדינה באופן חד-צדדי, ובמקומה צמחה גישה השמה דגש על כבודם ועל זכויותיהם של אנשים מקבוצות אלה, הן זכויות אזרח שמנה נהנה כל אדם והן זכויות הנובעות ממצבם הייחודי.

גישה זו מבקשת להעצים ולהגביר את עצמאותם של אותם אנשים. הגישה האמורה גם שמה דגש על שונותו ונבדלותו של כל אדם ואדם, על קיומו של מגוון מוגבלויות אשר אין להתייחס אליהן כמקשה אחת וכן על הצורך בכבוד רצונו של האדם המסווג, עד כמה שאפשר, ושיתופו בהחלטות הנוגעות אליו.

שינויים אלה באו לידי ביטוי גם בחקיקה בתחום האפוטרופסות בעולם.

האפוטרופסות (guardianship) אשר נועדה במקורה לסייע לאנשים שאינם מסוגלים לדאוג לענייניהם ולהגן עליהם מפני ניצול ופגיעה של אחרים, או מפני פגיעה שלהם בעצמם, הפכה, לא אחת, לכלי המגביל את זכויותיו ואת חירותו של מי שמונה לו אפוטרופוס, לקבל החלטות בנוגע לגופו או לרכושו או לבצע פעולות בקשר להם. הדבר אמור במיוחד לגבי מי שמונה לו אפוטרופוס, אשר אינו מסוגל לדאוג לכלל ענייניו, אך הוא עדיין בעל כושר שיפוט מלא או חלקי.

יצוין כי בשונה מהמצב המשפטי במדינת ישראל שלפיו כשרותו המשפטית של אדם נשללת רק בהכרזתו כפסול דין, הרי שבחלק מהמדינות האפוטרופסות טמנה בחובה גם שלילת כשרות משפטית, ובכך הפגיעה הייתה מרחיקת לכת עוד יותר.

בחוקים שנחקקו במהלך העשור האחרון בתחום האפוטרופסות במדינות כמו קנדה, אנגליה, אוסטרליה, שוודיה ועוד, הוחלפה הגישה הישנה בגישה חדשה המבוססת בעיקרה על עקרונות אלה:

- (1) **עקרון הצורך** – אין למנות אפוטרופוס לאדם אלא אם כן יש צורך אמיתי בכך לשמירת טובתו וזכויותיו;
- (2) **עקרון האמצעי הפחות מגביל** – אין לנקוט אמצעי המגביל את זכויותיו של אדם ואת חירותו כאשר ניתן להגיע למטרה שלשמה ננקט האמצעי, בדרך פחות מגבילה.

כללי הפרק השלישי של חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן – החוק), שכותרתו "האפוטרופסים על פי מינוי", מסמיק את בית המשפט למנות אפוטרופוס לאנשים המנויים בסעיף 33 לחוק, שהם:

- (1) קטין ששני הוריו מתו או שהוכרזו פסול-דין או שמתקיימות לגביהם נסיבות אחרות המנויות בסעיף;
- (2) קטין שיש מקום למנות לו אפוטרופוס בנוסף על הורהו בנסיבות המנויות בסעיף;
- (3) פסול-דין;
- (4) אדם אחר שאינו יכול, דרך קבע או דרך ארעי, לדאוג לענייניו, כולם או מקצתם, ואין מי שמוסמך ומוכן לדאוג להם במקומו;
- (5) אדם שאין עדיין אפשרות לזהותו;
- (6) עובר.

בפועל, מתמנים בידי בית המשפט מדי שנה בשנה כ-10,000 אפוטרופסים, רובם הגדול לאנשים שאינם יכולים לדאוג לענייניהם, כאמור בפסקה (4) בסעיף 33 לחוק, המובאת לעיל. קבוצה זו מונה בעיקר אנשים עם מוגבלויות נפשיות או שכליות, כגון: אנשים עם פיגור שכלי לסוגיו, חולי נפש ובעלי ליקויים נפשיים, אנשים המאושפזים במצב של תרדמת ("קומה") ואנשים מבוגרים, אשר מפאת מצבם אינם יכולים לדאוג לענייניהם.

מאז נחקק החוק חלו שינויים מרחיקי לכת בתפיסות חברתיות בארץ ובעולם, הן בנוגע לאנשים עם מוגבלויות והן בנוגע לאנשים בגילאים מבוגרים. שינויים אלה באו לידי ביטוי גם באמנות בינלאומיות (ר' למשל אמנת האו"ם בדבר זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות (Convention on the Rights of Persons with Disabilities) שאליה הצטרפה מדינת ישראל ביום י"ב בניסן התשס"ז (31 במרס 2007) ואשררה אותה ביום י"ב בתשרי התשע"ב (28 בספטמבר 2012), ואמנת האג להגנה בינלאומית על מבוגרים משנת 2000 (The Hague Convention on the International Protection of Adults) שישאל שוקלת להצטרף אליה, וגם בחקיקה הישראלית – בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלויות, התשנ"ח-1998. בין השאר תרמה לכך העלייה בתוחלת החיים אשר בעקבותיה גדלה אוכלוסיית הזקנים בעולם.

¹ ס"ח התשכ"ב, עמ' 120; התשע"ב, עמ' 513.

- (1) בסעיף קטן (ב), בכל מקום, במקום "בתוספת לחוק זה" יבוא "בתוספת הראשונה לחוק זה";
- (2) בסעיפים קטנים (ג) ו-(ד), בכל מקום, אחרי "המנוי בתוספת" יבוא "הראשונה";
- (3) בסעיף קטן (ה), אחרי "התוספת" יבוא "הראשונה".

ד ב ר י ה ס ב ר

לחוק את מעמדם של חסויים במדינת ישראל, ואת שמירת כבודם וחזיונותיהם.

יודגש, כי העקרונות המבליטים את העצמאות, האוטונומיה וכיבוד הרצון של אדם אינם באים על חשבון מחויבותה של החברה להגן על חסויים ולשמור על טובתם. בדרך כלל יהיו עקרונות אלה חלק מתפיסה רחבה של "טובת החסוי"; ואולם במצבי התנגשות, כאשר יש חשש מבוסס כי כיבוד רצונו של אדם למשל, יפגע בטובתו, יהיה מקום להגבילו. הגבלה כאמור תיעשה באופן המינימלי הנדרש, בהתאם לעקרון האמצעי הפחות מגביל.

הצעת החוק כוללת חלק מהאמצעים שנקטו במדינות העולם, ובמרכזה האפשרות של אדם לתכנן את עתידו, ולמנות באמצעות ייפוי כוח מיוחד הנקרא "ייפוי כוח מתמשך", אדם אשר יהיה מוסמך לפעול ולהחליט בענייניו של הממנה, ולייצגו בקשר אליהם, אם הממנה יגיע למצב שבו הוא לא יהיה מסוגל עוד לקבל החלטות בשל מצבו הנפשי או השכלי. כמו כן, יוכל הממנה באמצעות ייפוי הכוח המתמשך לתת הנחיות מקדימות, שבהן ינחה את מיופה הכוח או אפוטרופוס שימנה בית המשפט כיצד לפעול בנוגע לענייניו האישיים או הרכשיים, אם יגיע בהמשך חייו למצב של חוסר כשירות. אפשרויות אלה מביאות לידי ביטוי באופן מובהק את עקרון ההחלטה העצמאית וכיבוד הרצון של אדם.

ההצעה קובעת מערכת דינים מיוחדת שתחול על ייפוי כוח כזה, המשלבת בין דיני השליחות ובין דיני ההגנה על מבוגרים הזקוקים לכך, שילוב זה נובע מכך שבעת מימוש השליחות, הממנה פגיע יותר משולח רגיל עקב מצבו, ובין השאר, אין הוא מסוגל לפקח על מיופה הכוח ולוודא כי הוא ממלא את שליחותו כראוי.

נוסף על כך, ההצעה מחילה את עקרון האמצעי הפחות מגביל במינוי אפוטרופוס בידי בית המשפט ומחייבת את בית המשפט להימנע ממינוי אפוטרופוס אם ניתן להגיע לאותה תוצאה ולשמור על טובתו וחזיונותיו של האדם שבו מדובר בדרך שמגבילה פחות את חירותו, עצמאותו וחזיונותיו. עיקרון דומה חל ביחס להיקף העניינים שימסור בית המשפט לאפוטרופוס.

ההצעה כוללת גם עיגון מפורט של החיובים הכלליים החלים על אפוטרופוס ועל מיופה כוח וכן דרכי פעולה, שלפיהם על אפוטרופוס שמונה בידי בית המשפט לפעול במסגרת מילוי תפקידו, כדי לשמור על כבודו וחזיונותיו של החסוי, ברוח העקרונות שהובאו לעיל. דרכי פעולה אלה יחולו באופן שיויר גם על מיופה כוח ככל שהממנה לא נתן הנחיות מפורשות או משתמעות אחרות בעניין.

במסגרת עיקרון זה נקבע, בין השאר, כי אין למנות לאדם אפוטרופוס אם ניתן להגיע למטרה שלשמה נועד המינוי תוך היעדרות במיניימים פחות מגבילים (יש מדינות, שקבעו לצורך זה תפקידים חדשים כמו מנהל (forvalture), עוזר אישי (personal assistant), מנחה (god man) ומלווה (escort person) – בשוודיה ו-substitute decision maker – בבריטיש קולומביה, ויקטוריה בקנדה ועוד). גם כאשר מתמנה לאדם אפוטרופוס, יש להגביל את העניינים שבהם הוא מוסמך לקבל החלטות ולפעול בשם מי שמונה לו אפוטרופוס (להלן – חסוי) למינימום הנדרש, לשם שמירת ענייני החסוי בהתחשב במצבו באותה עת;

(3) **עקרון טובת החסוי** – חובתו של אפוטרופוס, של בית המשפט ושל כל גורם המחליט בענייני החסוי, לפעול לטובת החסוי ולשמירת זכויותיו. עיקרון זה נסוג, ככלל, מפני רצונו של החסוי כפי שהוא הביעו בעת שהיה מסוגל להבין בדבר;

(4) **עקרון ההחלטה העצמאית** (self determination) – יש לאפשר לאדם, ככל האפשר, לקבל החלטות בעצמו בנוגע לגופו, לרכושו ולחיייו, כל עוד הוא מסוגל לכך. במסגרת עיקרון זה, נקבעו במדינות שונות הסדרים משפטיים שלפיהם רשאי אדם לתת "ייפוי כוח מתמשך" (lasting power of attorney) (באנגליה – enduring power of attorney ובאוסטרליה ובקנדה – power of attorney (continuing attorney), המיפיה את כוחו של אדם אחר לפעול בשמו ולקבל החלטות בנוגע לענייניו במצב שבו הוא יהיה בלתי-כשיר. כמו כן נקבעו במדינות השונות הוראות חוק המאפשרות לאדם להנחות, בעודו מסוגל להבין בדבר, את הגורמים שיטפלו בענייניו (אפוטרופוס, מיופה כוח או צוות רפואי) לגבי רצונותיו, אם יגיע למצב שבו לא יוכל עוד לתת הנחיות;

(5) **עקרון ההשתתפות** – על האפוטרופוס וכל גורם אחר המסייע לחסוי, לתת לחסוי מידע בנוגע לעניינים הקשורים אליו, לשתפו ולהיוועץ עמו בכל הנוגע לענייניו, כל עוד הוא מסוגל להבין בדבר, וכן לתת משקל ראוי לרצונו;

(6) **שמירת האוטונומיה של החסוי ומעורבותו בחיי החברה** – על האפוטרופוס לפעול, ככל האפשר, בדרך שתאפשר לאדם לשמור על עצמאותו ועל האוטונומיה שלו וכן להיות מעורב בחיים החברתיים ולשמור על תרבותו ודתו.

העקרונות האמורים תואמים אף את חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

הצעת חוק זו נועדה להביא לידי ביטוי בחוק את הגישה החדשה ואת העקרונות העומדים ביסודה, ובכך

דבריו הסבר

סעיפים 16, 17 **פרק שני: ייפוי כוח מתמשך – כללי**
 בהתאם לדיני השליחות ולעקרון היסוד
 "שלוחו של אדם כמותו", שליחות מסתיימת
 בגריעת כשרותו של השולח (ראה סעיפים 2 ו-14 לחוק
 השליחות, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק השליחות)), למעט
 במצבים שבהם ניתן ייפוי כוח להבטחת זכותו של אחר,
 בתנאים שבסעיף 14(ב) לחוק השליחות.

במדינת ישראל, כשרותו המשפטית של אדם נשללת
 בהכרזתו כפסול דין. ואולם יש מחלוקת מלומדים בשאלת
 פרשנות המושג "גריעת כשרותו" שבחוק השליחות –
 האם היא כוללת דווקא הכרזה על אדם כפסול דין או
 גם מצבים שבהם הופך אדם ל"פסול רצון" – דהיינו: הוא
 אינו מסוגל להבין ולהביע רצון בעניין שבו מדובר, אף
 ללא הכרזה פורמלית (ר' לעניין זה פרופ' אנגלרד, חוק
 הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (פירוש
 לחוקי החוזים) (מכון למחקרי חקיקה ע"ש הרי סאקר; ג.
 טרסקי עורך), התשנ"ה-1995, בעמ' 157 (בהערה); וכן
 פרופ' ג. פרוקצ'יה, דיני שליחות בישראל (רמות, תשמ"ו)
 עמ' 345). בהתאם לדעה האחרונה, אשר אומצה על ידי
 הפסיקה בבתי משפט השלום (ר' ת"א (ירושלים) 19904/92
 – ויולט עטאללה ו' נ' ווקף עודה תק-של 351/95) וכן
 ת"א (תל-אביב-יפו) 57894/97 – האפוטרופוס הכללי נ'
 ולצר מאיר, תק-של 32003/03), כאשר אדם שנתן
 ייפוי כוח נמצא במצב שבו הוא כבר לא מסוגל להבין את
 טיב השליחות ותוצאותיה ואינו יכול לפעול בצורה סבירה
 בקשר לשליחות, לא רשאי השלוח לפעול יותר על פי ייפוי
 הכוח והשליחות מסתיימת.

בדומה למוסד "ייפוי הכוח המתמשך" (lasting/
 enduring/continuing power of attorney) שהשימוש
 בו הולך ומתרחב במדינות רבות, מוצע בהצעת חוק זו
 לאפשר לאדם למנות מיופה כוח אשר יוכל לפעול בענייניו
 של הממנה, באמצעות ייפוי כוח מתמשך, כאשר אותו אדם
 כבר לא יהיה מסוגל להבין את משמעות מתן ייפוי הכוח
 ומטרתו (להלן – חסר כשירות). על פי המוצע, יוכל אדם
 בזמן היותו כשיר ומסוגל לדאוג לענייניו, למנות מיופה
 כוח שיפעל בענייניו, ייצג ויקבל החלטות בשמו, במועד
 שבו יחדל להיות מסוגל להבין בעניין שלגביו נתן את ייפוי
 הכוח המתמשך ולקבל החלטות בקשר אליו.

ייפוי כוח מתמשך לפי הצעת החוק ייכנס לתוקפו
 דווקא כאשר הממנה כבר לא יהיה מסוגל לקבל החלטות
 בעניין שלגביו ניתן ייפוי הכוח המתמשך, להנחות את
 מיופה הכוח ולפקח עליו באופן מושכל ככל שולח אחר
 (בענייני רכוש, כפי שיפורט להלן) הוא יוכל להיכנס לתוקף
 אף קודם לכן). מערכת הדינים שתחול על ייפוי כוח זה היא
 מערכת דינים מיוחדת, שתחול בנוסף ולפעמים במקום דיני
 השליחות הרגילים, בשים לב למצב המיוחד שבו נמצא
 השולח, המצריך הגנה עליו לצד כיבוד רצונו והאוטונומיה
 שלו.

כמו כן כוללת ההצעה מתן סמכויות פיקוח למפקחים
 באפוטרופוס הכללי, הנדרשות לצורך מילוי תפקיד
 האפוטרופוס הכללי על פי החוק הקיים, באופן אפקטיבי.

יצוין כי הצעת חוק זו היא השלב הראשון בתהליך
 של התאמת החקיקה למגמות ולעקרונות שהובאו לעיל וכי
 בכוונת משרד המשפטים להביא בהמשך להצעה זו הצעת
 חוק נוספת שתתייחס להיבטים אחרים הקשורים בכבודו
 ובכוחותיו של החסוי, לרבות ביטול המוסד המשפטי של
 "פסול דין".

העקרונות שביסוד הצעת חוק זו נטועים עמוק גם
 במקורות המשפט העברי והם תואמים את עקרונות "כבוד
 האדם" ו"כבוד הבריות" וכן את רעיון כיבוד הרצון של אדם
 כביטוי לשמירת כבודו, הבא לידי ביטוי בפתגם השגור
 "רצונו של אדם כבודו".

כמו כן תואמת ההצעה כמה מן המגמות של דיני
 האפוטרופסות במשפט העברי. כך למשל, קיימת במשפט
 העברי האפשרות והחובה של אדם למנות אפוטרופוס
 לבניו הקטנים. אפשרות זו קודמת לאפשרות של בית הדין
 למנות לאותם ילדים אפוטרופוס או לכהן בעצמו כאביהם
 של יתומים (סמכות דומה קיימת גם בסעיף 64 לחוק
 ותחולתה הורחבה בהצעת חוק זו).

וכך כותב הרמב"ם במשנה תורה, הלכות נחלות
 פרק י' הלכה ה':

"מי שמת והניח יורשין גדולים וקטנים צריך למנות
 אפיטרופוס שיהיה מתעסק בחלק הקטן, עד שיגדיל. ואם לא
 מינה חייבין בית דין להעמיד להן אפיטרופוס, עד שיגדילו:
 שבית דין הוא אביהן של יתומים".

בדומה לעקרונות שביסוד הצעת חוק זו, לצד עקרון
 כיבוד הרצון של האדם עומד עקרון טובת החסוי, שעל פיו
 יש חובה וסמכות לבית הדין להתערב ולסוות מהבעת
 הרצון, מקום שטובתו של החסוי – במשפט העברי – טובת
 בנו הקטין של אותו אדם או טובתו של אדם הלוקה בשכלו,
 מחייבת את בית הדין להתערב וכדברי הרמב"ם בהמשך
 דבריו (הלכה ז):

"והוא הדין לאפיטרופוס שמינה אבי יתומים, והיתה
 שמועתו טובה, והיה ישר ורודף מצוות, וחזר להיות זולל
 וסובא והולך בדרכי החשד, או שפרץ בנדרים, ובאבק
 גול, בית דין חייבים לסלק אותו ולהשביעו, ולמנות להן
 אפיטרופוס כשר. וכל הדברים האלו, כפי מה שיראה לדין,
 שכל בית דין ובית דין, הוא אביהן של יתומים".

סעיפים לאור הוספת תוספת שנייה לחוק, כמוצע
 1 ו-16 בסעיף 17 להצעת חוק זו, מוצע לתקן בסעיף 16
 להצעה את כותרת התוספת ל"תוספת ראשונה"
 ובהתאם לתקן גם את ההפניה לתוספת שבסעיף 18
 לחוק.

“בעל מקצוע” – כל אחד מאלה:

- (1) רופא מורשה כמשמעותו בסעיף 2 לפקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל”ז–1976²;
- (2) עובד סוציאלי בהגדרתו בסעיף 2 לחוק העובדים הסוציאליים, התשנ”ו–1996³;
- (3) פסיכולוג הרשום בפנקס הפסיכולוגים לפי חוק הפסיכולוגים, התשל”ז–1977⁴;
- (4) אחות;

“בעל כשירות” – מי שמסוגל להבין את המשמעות של מתן ייפוי כוח מתמשך, מטרותיו ותוצאותיו;
 “הנחיות מקדימות למיפיה כוח” – כמשמעותן בסימן ו’;

ד ב ר י ה ס ב ר

מונה מיפיה כוח אך מיפיה הכוח מפעיל את סמכויותיו שלא כראוי.

סימן א': הגדרות

להגדרה “בעל מקצוע” – מוצע להגדיר בעל מקצוע ככל אחד מאלה: רופא מורשה, עובד סוציאלי, פסיכולוג הרשום בפנקס הפסיכולוגים ואחות.

ככלל, ייפוי כוח מתמשך ייחתם בידי הממנה בפני עורך דין (סעיף 32א). עם זאת, ייפוי כוח מתמשך המסמך את מיפיה הכוח לפעול רק בעניינים הנוגעים לבריאות הממנה, יכול שייחתם בפני בעל מקצוע הנכלל ברשימת בעלי המקצוע האמורה, במקום בפני עורך דין (סעיף 32ב). כמו כן, כאשר מתקיים בממנה תנאי מהתנאים המנויים בסעיף 32ג (הוא מאושפז בבית חולים המיועד לאשפוז של חולים סיעודיים או תשושי נפש בלבד או שהוא אובחן כמפגר לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ”ט–1969), ייפוי הכוח המתמשך ייחתם בפני עורך דין ובעל מקצוע.

להגדרה “בעל כשירות” – בעל כשירות הוא מי שמסוגל להבין את המשמעות של מתן ייפוי כוח מתמשך, מטרותיו ותוצאותיו. מדובר בהגדרה המתייחסת למעשה השליחות – מי כשיר למנות מיפיה כוח מתמשך או לבטל ייפוי כוח מתמשך, והוא הדין לעניין מתן הנחיות מקדימות וביטולן.

להגדרה “הנחיות מקדימות למיפיה כוח” – הגדרה זו מתייחסת להנחיות מקדימות למיפיה הכוח, שאותן רשאי הממנה לתת בייפוי כוח מתמשך, כפי המפורט בדברי ההסבר לסימן ו’ בפרק שני המוצע.

ככלל, הנחת היסוד של הצעת החוק היא כי לא בכל מקרה יש צורך בהתערבות שיפוטית ובפיקוח ישיר בנוגע לפעולותיהם ולמצבם של אנשים שאינם מסוגלים לדאוג לענייניהם בעצמם, עם כל הברוקרטיה הכרוכה בהתערבות ופיקוח אלה וההדירה לאוטונומיה האישית והמשפחתית. פעמים רבות הדאגה לאותם אנשים נעשית על ידי בני המשפחה וסביבתם הקרובה באופן המיטבי, בלי שיהיה צורך בהתערבות המדינה. מוסד ייפוי הכוח המתמשך נועד אף לאותם מצבים שבהם יש לאדם שאינו מסוגל לדאוג לענייניו מעטפת משפחתית או חברתית הדואגת לו, אך בעודו בעל כשירות הוא מעוניין לקבוע מי יהיה מוסמך לקבל החלטות בנוגע לענייניו רכוש או לעניינים אישיים שלו.

לצד האפשרות לתת ייפוי כוח מתמשך אשר מתמקד בהענקת סמכויות למיפיה הכוח, ייוותר על כנו מוסד האפוטרופסות אשר עניינו רחב יותר והוא כולל גם את החובה לדאוג לענייניו של החסוי. בהתאם לכך, יהיה צורך במינוי אפוטרופוס במקרים שבהם מדובר במי שאינו מסוגל לדאוג לענייניו ואין מי שדואג להם בפועל (מבקר אותו במקום מגוריו, בודק כי מסופקים לו צרכיו ובתחום הרכוש – משכיר את דירתו, עוקב אחר חשבון הבנק שלו וכדומה). בין משום שמדובר באדם ערירי ובין בשל כך שבני המשפחה אינם דואגים לו. במקרים אלה לא די במתן סמכות לפעול, כפי שמקנה ייפוי הכוח המתמשך, אלא יש צורך במינוי אחראי לענייניו של אותו אדם, כולם או מקצתם. הצורך במינוי אפוטרופוס עשוי להתעורר גם במקרים שבהם כלל לא ניתן ייפוי כוח מתמשך או שלא ניתן ייפוי כוח מתמשך באותו עניין וכן במקרים שבהם

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 30, עמ' 594.

³ ס”ח התשנ”ו, עמ' 152.

⁴ ס”ח התשל”ו, עמ' 158.

”חוק טיפול בחולי נפש” – חוק טיפול בחולי נפש, התשנ”א – 1991⁵;

”חוק השליחות” – חוק השליחות, התשכ”ה–1965⁶;

”ייפוי כוח מתמשך” – כמשמעותו בסעיף 32ב(א);

”ממנה” – מי שממנה מיופה כוח לפי הוראות סימן ב’;

”עניינים אישיים” – עניינים הנוגעים לרווחתו האישית של אדם, לצרכיו היומיומיים או לבריאותו, לרבות החלטה הנוגעת למצבו הרפואי ודרך הטיפול בענייניו הגופניים, הנפשיים או החברתיים של האדם או קביעת מקום מגוריו;
”השר” – שר המשפטים.

סימן ב’: מינוי מיופה כוח

מינוי מיופה כוח 32ב. (א) אדם בגיר שהוא בעל כשירות רשאי, ביפוי כוח מתמשך שנתן לפי הוראות פרק זה (בפרק זה – ייפוי כוח מתמשך), למנות אדם אחר, אחד או יותר, שיהיה מוסמך לפעול בשמו בעניינים כאמור בסעיף קטן (ב) ולייצגו בקשר לעניינים אלה (בפרק זה – מיופה כוח), הכול כפי שיפרט הממנה ביפוי הכוח המתמשך ובהתאם להוראות לפי פרק זה.
(ב) ייפוי כוח מתמשך יכול שיהיה בענייניו האישיים של הממנה, כולם או חלקם, או בענייני רכוש, כולם או חלקם, ורשאי הממנה למנות את אותו אדם למיופה כוח לעניינים אישיים ולמיופה כוח לענייני רכוש.

ד ב ר י ה ס ב ר

לתת ייפוי כוח מתמשך אם הוא מבין את משמעות מתן ייפוי הכוח ואת הסמכויות שהוא נותן בידי מיופה הכוח, גם אם באותה עת הוא כבר אינו מסוגל לדאוג בפועל לעניינים שפורטו ביפוי הכוח (למשל אם הוא כבר אינו מסוגל ללכת לבנק או להבין בפרטי עסקיו אך עדיין מסוגל להבין את טיב השליחות בעניינים אלה).

כפי שיוסבר בהמשך, בחינת יכולתו של אדם לתת ייפוי כוח מתמשך יכולה להיעשות מראש, אם הממנה בחר מרצונו לצרף לייפוי הכוח המתמשך תעודה רפואית המעידה על היותו בעל כשירות בעת עריכת ייפוי הכוח (ר’ סעיף 32(ט) המוצע), ואולם היא יכולה להיעשות גם בדיעבד, אם יתעוררו מחלוקות בשאלה. בהעדר אינדיקציה אחרת, יש להניח את כשרותו המשפטית וכשירותו של אדם לפי חוק זה, לתת ייפוי כוח מתמשך.

לסעיף קטן (ב)

הצעת החוק מבחינה בין כמה סוגים של ייפוי כוח מתמשך: ייפוי כוח הממנה את מיופה הכוח לפעול ולהחליט בענייניו האישיים של אדם, לרבות ענייניו הרפואיים, כולם או חלקם, וייפוי כוח הממנה את מיופה הכוח לפעול בשמו

להגדרה ”עניינים אישיים” – ענייניו האישיים של אדם כוללים את כל תחומי חייו מלבד ענייני הרכוש. מיופה כוח יכול להתמנות לפעול בשמו של אדם בענייניו האישיים או בענייניו הרכושיים, או לקבל מינוי לפעול בשני עניינים אלה יחדיו.

סימן ב’: מינוי מיופה כוח

לסעיף 32ב המוצע

לסעיף קטן (א)

לאור העובדה ששליחות בכלל ועריכת ייפוי כוח בפרט הן פעולות משפטיות, התנאי הראשוני למתן ייפוי כוח הוא פורמלי – היותו של הממנה בגיר וממילא בעל כשרות משפטית מלאה. כמו כן, עליו להיות במצב עובדתי של מי שמסוגל לקבל החלטות בעניין המסוים, כאשר במקרה זה מדובר במסוגלות הנוגעת למתן ייפוי הכוח המתמשך, הכוללת את הבנת המשמעות של מתן ייפוי כוח מתמשך והסמכויות שיופקדו בידי מיופה הכוח. בהתאם לעקרון ההחלטה העצמאית (self determination) שלפיו יש לאפשר לאדם, ככל האפשר, לקבל החלטות בנוגע לגופו, לרכושו ולחיי, כל עוד הוא מסוגל לכך, הרי שאדם יוכל

⁵ ס”ח התשנ”א, עמ’ 58.

⁶ ס”ח התשכ”ה, עמ’ 220.

מי רשאי להתמנות 332. (א) רשאי להתמנות למיזוג כוח, יחיד שמתקיימים לגבי למיזוג כוח כל אלה:

- (1) מלאו לו 18 שנים;
 - (2) הוא לא הוכרז פסול דין;
 - (3) לגבי מיזוג כוח לענייני רכוש – הוא אינו פושט רגל ואינו לקוח מוגבל כמשמעותו בסעיף 2 לחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א-1981⁷;
 - (4) הוא אינו נותן שירות רפואי, סוציאלי, סיעודי או שיקומי לממנה, תמורת תשלום, במישרין או בעקיפין;
 - (5) הוא אינו מספק לממנה מגורים תמורת תשלום, במישרין או בעקיפין;
 - (6) הוא אינו עורך הדין או בעל המקצוע שבפניו נערך ייפוי הכוח המתמשך, לפי סעיף 332.
- (ב) לא יהיה אדם מיזוג כוח לפי פרק זה, של יותר משלושה אנשים.

ד ב ר י ה ס ב ר

הפרק האמור כתנאי לתקופה לפי חוק זכויות החולה. לשם כך מוצע בסעיף 17 להצעת החוק לתקן גם את סעיף 16 לחוק זכויות החולה. כאמור בסעיף 32(ב) המוצע, טופס לגבי ייפוי כוח מתמשך המתייחס לעניינים רפואיים ייקבע בהסכמת שר הבריאות.

לסעיף 332 המוצע

לסעיף קטן (א)

כשיר להתמנות למיזוג כוח מי שמלאו לו 18 שנים, אשר לא הוכרז פסול דין, ולענייני מיזוג כוח לענייני רכוש – גם לא הוכרז פושט רגל ואינו לקוח מוגבל. תנאי מהותי נוסף החל על כל סוגי מיפוי הכוח הוא כי מיזוג הכוח לא יהיה מי שנותן שירות רפואי, סוציאלי, סיעודי או שיקומי לממנה תמורת תשלום, במישרין או בעקיפין או מספק לו מגורים תמורת תשלום, במישרין או בעקיפין. הדבר נועד למנוע ניצול לרעה של הממנה וניגוד אינטרסים בפעולתו של מיזוג הכוח ולאפשר פיקוח ובקרה בלתי תלויים של מיזוג הכוח בפעולתו אל מול גורמים המטפלים בממנה. כך למשל, לא יוכל מנהל מוסד שבו מאושפז אדם בתשלום, להיות מיזוג כוח של אותו אדם. ולעומת זאת, בן זוגו של אדם המתגורר עמו בדירת בני הזוג, יוכל להיות מיזוג כוח.

נוסף על כך מוצע לקבוע כי מיזוג הכוח לא יהיה עורך הדין או בעל המקצוע שבפניו נערך ייפוי הכוח המתמשך.

לסעיף קטן (ב)

ייפוי כוח מתמשך הוא בעל אופי אישי ונועד לאותם מצבים שבהם הממנה סומך על בן משפחה או על אדם קרוב אחר כי יטפל בענייניו, כאשר האופי האישי אף מצדיק את הורדת חובות הדיווח והפיקוח החלות על אפטרופוס.

ולייצגו בקשר לענייני הרכוש של הממנה, כולם או חלקם. לצדם של ייפויי כוח אלה יש אפשרות למנות מיזוג כוח לענייני מסוים – אישי או רכוש, כמו לצורך הסכמה לניתוח או לצורך מכירת דירה, אם תיווצר סיטואציה שבה יהיה צורך לקבל החלטה בעניין וכן קיימת האפשרות למנות מיזוג כוח לכלל ענייניו של אדם.

ענייניו האישיים של אדם כוללים את כל תחומי חייו מלבד ענייני הרכוש, כפי שהם מוגדרים בסעיף 332 המוצע: "עניינים הנוגעים לרווחתו האישית של אדם, לצרכיו היומיומיים או לבריאותו, לרבות החלטה הנוגעת למצבו הרפואי ודרך הטיפול בענייניו הגופניים, הנפשיים או החברתיים של האדם או קביעת מקום מגוריו";

כך, רשאי הממנה לכלול במסגרת ייפוי כוח לעניינים אישיים את ענייניו הרפואיים, כולם או מקצתם. בעניין זה מוצע לקבוע כי אם מינה אדם מיזוג כוח לכלל ענייניו האישיים ולא סייג מהם במפורש את העניינים הנוגעים לבריאותו, יחול ייפוי הכוח גם על עניינים אלה (סעיף 332(ה) המוצע).

האפשרות לתת ייפוי כוח בענייניו הרפואיים של אדם קיימת כבר כיום בסעיף 16 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996 (להלן – חוק זכויות החולה), שבו יש הסמכה כללית לתת ייפוי כוח בעניינים רפואיים. ההסדר עצמו קבוע היום בחוזר של המנהל הכללי של משרד הבריאות, ולא בחקיקה. לאור זאת, מוצע להסדיר את העניינים הרפואיים במסגרת ההסדר בענייני ייפוי כוח מתמשך, כהשלמה להסדרה שבחוק זכויות החולה באופן שבו מתן ייפוי כוח לפי חוק זכויות החולה ייעשה בדרך של ייפוי כוח מתמשך לפי פרק שני המוצע, בין בנפרד ובין בתוך ייפוי כוח לעניינים אישיים, ויחולו עליו ועל דרך עריכתו הוראות

⁷ ס"ח התשמ"א, עמ' 136.

מיופי כוח במשותף 32ד. מינה אדם לפי סימן זה שני מיופי כוח או יותר שיפעלו במשותף, יחולו על מיופי הכוח הוראות סעיף 46(1) עד 4(4), בשינויים המחויבים, אם לא קבע הממנה ביופי הכוח אחרת; התפנה מקומו של אחד ממיופי הכוח או שחדל לפעול, זמנית או לצמיתות, ימשיכו מיופי הכוח האחרים לפעול בהתאם ליופי הכוח ולהוראות לפי פרק זה, כל עוד לא קבע הממנה ביופי הכוח אחרת.

מיופה כוח מחליף 32ה. הממנה רשאי לקבוע ביופי הכוח מיופה כוח מחליף (בסעיף זה – מחליף) אשר יבוא במקומו של מיופה הכוח אם מינוי יפקע; פקע מינוי של מיופה הכוח, יהיה המחליף מיופה הכוח.

סימן ג': סמכויות מיופה כוח

סמכויות מיופה כוח 32ו. (א) מיופה כוח יהיה מוסמך לקבל בשם הממנה כל החלטה בקשר לעניינים שבייפיו הכוח שאותה היה מוסמך הממנה לקבל וכן לבצע בשם הממנה כל פעולה בקשר לאותם עניינים שאותה היה הממנה רשאי לבצע, למעט פעולה שלפי מהותה או לפי חיקוק יש לבצעה באופן אישי, והכל בכפוף להוראות שקבע הממנה ביופי הכוח ולהוראות בית המשפט כאמור בסעיף 32בא.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), מיופה כוח לא יהיה מוסמך לבצע בשם הממנה פעולות כמפורט להלן:

ד ב ר י ה ס ב ר

סימן ג': סמכויות מיופה כוח

לסעיף 32 המוצע

לסעיף קטן (א)

לפי המוצע, סמכויות מיופה כוח בעניינים אישיים ומיופה כוח בענייני רכוש, לגבי העניינים שבייפיו הכוח, הן כסמכויות האדם שנתן את ייפיו הכוח והוא רשאי לקבל כל החלטה בקשר לעניינים אלה ולבצע כל פעולה בקשר לאותם עניינים. ההגבלות על הכלל האמור נובעות בראש ובראשונה מרצונו של הממנה המהווה בסיס לכל ייפיו כוח מתמשך, ולפיכך רשאי הוא להגביל את סוגי העניינים שעליהם יחול ייפיו הכוח המתמשך ואת מסגרת סמכויותיו של מיופה הכוח. כמו כן, כפי שיפורט בדברי ההסבר לסעיף 32בב, יש מקרים מיוחדים שבהם יגביל בית המשפט את העניינים שבהם יוסמך מיופה הכוח לפעול או יקבע תנאים לפעולותיו.

עוד מוצע לקבוע הגבלה כללית שלפיה לא יוכל מיופה הכוח לבצע בשם הממנה פעולות שלפי מהותן או על פי דין על אדם לעשותן בעצמו. הכוונה לפעולות שבהן הרצון האישי הוא הדומיננטי, ועל כן לא יוכל אדם אחר להחליף רצון זה. חלק מפעולות אלה מנויות בסעיף קטן (ב).

לסעיף קטן (ב)

החריגים המנויים בסעיף זה גוברים על כל הוראה אחרת ביופי הכוח המתמשך ובעיקרם הם דוגמאות לכלל

כדי לשמור על האופי האישי ולמנוע מצב שבו מיופי כוח מקצועיים, הזורים לממנה, יציעו את שירותיהם לכל מבקש, מוצע שלא לאפשר מינוי תאגיד כמיופה כוח או מינוי מיופה כוח ליותר משלושה אנשים. נציגים מקצועיים כאלה ראוי שימונו לאחר בדיקה על ידי בית המשפט באמצעות מוסד האפוסטרופות, ויחולו עליהם גם חובות הדיווח והפיקוח.

לסעיף 32ד

לממנה שיקול דעת כמה מיופי כוח למנות ביופי כוח מתמשך, ואם עשה כן, יחולו על מיופי הכוח ההוראות שבסעיף 46 לחוק, החלות על אפוסטרופסים במשותף, ובראשן החובה לפעול בהסכמה. ואולם כאשר התפנה מקומו של אחד מהם או שהוא חדל לפעול זמנית או לצמיתות, לא יהיה על מיופי הכוח שנותרו להודיע על כך לבית המשפט כדרישת סעיף 46(5), אלא יחולו עליהם הוראות ייפיו הכוח המתמשך וההוראות לפי פרק שני המוצע, כל עוד לא קבע הממנה ביופי הכוח אחרת.

לסעיף 32ה

מוצע לתת שיקול דעת לממנה בעודו בעל כשירות, לקבוע מיופה כוח, אחד או יותר, שיבוא במקום מיופה כוח שמינויו פקע. כך למשל, כאשר הממנה נקב בשמו של אדם ביופי הכוח המתמשך וזה נפטר או אינו מעוניין לשמש עוד כמיופה כוח יהיה מיופה הכוח אדם אחר שקבע הממנה כי יבוא במקומו.

- (1) המרת דת;
- (2) מתן הסכמה למסירת ילד לאימוץ;
- (3) השתתפות בבחירות;
- (4) כל פעולה או הבעת רצון שמטופל, מיופה כוח או אפוטרופסו רשאים או מוסמכים לבצע או להביע, לפי חוק החולה הנוטה למות, התשס"ו-2005⁸ (בפרק זה – חוק החולה הנוטה למות);
- (5) עריכת צוואה, קביעת מוטבים לגבי סכומים שיש לשלם עקב מותו של אדם לפי סעיף 147 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965⁹;
- (ג) על אף הוראות סעיף קטן (א), מיופה כוח לא יהיה מוסמך לבצע בשם הממנה פעולה מהפעולות המנויות להלן, אלא אם כן הוסמך לכך במפורש בייפוי הכוח:
 - (1) מתן מתנה או תרומה, למעט מתנה או תרומה הניתנות לפי הנהוג בנסיבות העניין בסכום שאינו עולה על מאה אלף שקלים חדשים;
 - (2) מתן הסכמה לבדיקה, לקבלת טיפול, לאשפוז מרצון או לשחרור מאשפוז מרצון, לפי חוק טיפול בחולי נפש; הסכמת מיופה כוח לפי פסקה זו, תהיה תקפה אף אם במועד שבו התבקשה ההסכמה מתנגד הממנה לבדיקה, לטיפול לאשפוז או לשחרור, לפי העניין, אלא אם כן קבע הממנה אחרת בייפוי הכוח.
- (ד) על אף הוראות סעיף קטן (א), מיופה כוח לא יהיה מוסמך לבצע בשם הממנה פעולה משפטית מהפעולות המנויות להלן, אלא אם כן נתן לכך בית המשפט אישור מראש:

ד ב ר י ה ס ב ר

- שלפיו לא יוכל מיופה הכוח לבצע בשם הממנה פעולות שלפיהן מהותן או על פי דין על אדם לעשותן בעצמו. המדובר בפעולות בעניינים אישיים – המרת דת, הסכמה למסירת ילד לאימוץ, השתתפות בבחירות לסוגיה, ופעולות בעלות אופי אישי בענייני רכוש – עריכת צוואה, קביעת מוטבים לגבי סכומים שיש לשלם עקב מותו של אדם לפי סעיף 147 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965.
- הגבלה נוספת המנויה בסעיף היא ביצוע כל פעולה או הבעת רצון שמטופל, מיופה כוח או אפוטרופסו רשאים או מוסמכים לבצע או להביע לפי חוק החולה הנוטה למות. זאת מאחר שביחס לחולה כזה קיים הסדר מיוחד בחוק החולה הנוטה למות, התשס"ו-2005 (להלן – חוק החולה הנוטה למות), המאפשר מתן ייפוי כוח והנחיות מקדימות המיוחדים לאותו חוק, וההסדר המוצע לא בא לשנות מההסדר הקיים בחוק החולה הנוטה למות. לעומת זאת, הסכמה לטיפול רפואי אחר תהיה בגדר העניינים שבהם ניתן למנות מיופה כוח.
- לסעיף קטן (ג)
- כל ההגבלות שבסעיף קטן (ב) הן קוגנטיות והממנה לא יוכל בייפוי הכוח המתמשך להתנות עליהן. לעומת זאת, ההגבלות שבסעיף קטן (ג) המוצע מאפשרות למיופה הכוח לפעול בעניינים המפורטים בו, ובלבד שהממנה נתן את דעתו לאותם עניינים והסמיך את מיופה הכוח במפורש לעשותם.
- בהעדר הסמכה מפורשת, עניינים אלה לא ייכללו במסגרת עניינים אישיים, רפואיים, רכושיים או כל הגדרה כללית אחרת. זאת, לאור משמעותם מרחיקת הלכת על החסוי ורכושו או אופיין האישי.
- לסעיף קטן (ד)
- ההגבלות שבסעיף קטן (ד) המוצע מאפשרות למיופה הכוח לבצע בשם הממנה פעולה משפטית מהפעולות המפורטות בסעיף זה ובלבד שבית המשפט נתן את אישורו לכך מראש. יש לציין, כי כבר היום לגבי פעולות של הורה

⁸ ס"ח התשס"ו, עמ' 58.

⁹ ס"ח התשכ"ה, עמ' 63.

- (1) עסקה במקרקעין;
- (2) המחאה של זכות לקבלת זכות במקרקעין;
- (3) מתן מתנה או תרומה בסכום העולה על מאה אלף שקלים חדשים;
- (4) השכרה שחוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972¹⁰, חל עליה;
- (5) הסתלקות מחלק או ממנה בעיזבון;
- (6) העברה או שעבוד של חלק או מנה בעיזבון;
- (7) פעולה משפטית אחרת ששווייה עולה על מאה אלף שקלים חדשים;
- (8) התחייבות לביצוע פעולה מהפעולות המנויות בפסקאות (1) עד (7).
- (ה) הסמכויות הנתונות לאפוטרופוס לפי רשימת החיקוקים המנויה בתוספת השנייה יהיו נתונות גם למיופה כוח, בשינויים המחויבים ובכפוף להוראות שנקבעו בייפוי הכוח המתמשך; השר רשאי לקבוע בצו, את רשימת החיקוקים שייכללו בתוספת השנייה ולשנותה; צו לפי סעיף קטן זה יותקן לאחר התייעצות עם השר הממונה על ביצועו של כל אחד מחוקים אלה ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

ד ב ר י ה ס ב ר

לאור העובדה שייפוי כוח משפטי הוא מוסד משפטי חדש בשיטת המשפט הישראלי, מוצע בשלב ראשון לבסס את השימוש במנגנון זה ולהחיל, כאמור, את הסמכויות הנתונות לאפוטרופוס לפי החיקוקים המנויים בתוספת המוצעת. בהמשך, כאשר הדברים יוטמעו ויצטבר ניסיון כתוצאה מהשימוש במנגנון ייפוי הכוח המתמשך, ייוספו בחוק הוראות שיסמיכו במפורש את מיופה הכוח לקבל החלטות ולבצע פעולות בדומה לאפוטרופוס.

הסמכויות לפי החיקוקים שייקבעו בתוספת השנייה יחולו בכפוף להנחיות מקדימות או להגבלות שקבע הממנה בייפוי הכוח המתמשך וכל עוד לא קבע בית המשפט הגבלות או תנאים על ייפוי הכוח המתמשך באותם עניינים כאמור בסעיף 332כב. קביעת רשימת החיקוקים בתוספת השנייה תיעשה בצו, בהתייעצות עם השר הממונה על ביצועו של החוק שבו מדובר ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

או של אפוטרופוס הטעונות על פי דין אישור של בית משפט – אין אפשרות לבקש את האישור בדיעבד. באופן דומה מוצע לנקוט ביחס לפעולות המפורטות בסעיף קטן (ד) המוצע, כלומר שמיופה כוח יידרש לבקש אישור מראש לאותן פעולות המנויות.

לסעיף קטן (ה)

על אף ההבדלים המהותיים הקיימים בין אפוטרופוס למיופה כוח, מוסד ייפוי הכוח נועד להסמיך את מיופה הכוח לקבל החלטות ולבצע פעולות בדומה לאפוטרופוס.

בחקיקה הישראלית יש הוראות המסמיכות במפורש אפוטרופוס לבצע פעולות מסוימות לגבי חסוי, כמו מתן הסכמות בשמו והגשת בקשות.

בסעיף 2 להצעת החוק מוצע להסמיך את שר המשפטים לקבוע בתוספת השנייה רשימה של חיקוקים המעניקים לאפוטרופוס סמכויות כאמור, ולהחיל באמצעות התוספת האמורה את אותן סמכויות גם על מי שקיבל ייפוי כוח מתמשך לפי פרק שני המוצע, ובלבד שהעניין שבו מדובר נכלל בייפוי הכוח המתמשך.

¹⁰ ס"ח התשל"ב, עמ' 176.

(ו) על אף הוראות סעיפים 5 ו-16 לחוק השליחות, מיופה כוח יהיה מוסמך למנות שלוח לצורך ייצוגו בהליכים משפטיים, ובכל הנוגע לענייני רכוש – הוא יהיה מוסמך למנות שלוח לביצוע סמכויות שהוענקו לו ביפוי הכוח, והכול בכפוף להוראות שקבע הממנה ביפוי הכוח ולהוראות בית המשפט כאמור בסעיף 32טז, ואולם מיופה כוח לא יהיה מוסמך למנות מיופה כוח אחר לפי הוראות פרק זה.

(ז) הוראות סעיף 48 יחולו, בשינויים המחויבים, לעניין פעולה משפטית בין הממנה לבין מיופה הכוח, בן זוגו או קרוביו של מיופה הכוח ולעניין פעולה משפטית בין שני ממנים שמינו מיופה כוח אחד, ואולם אם הסמיכו שני הממנים במפורש ביפוי הכוח את מייפה הכוח לייצגם בפעולה משפטית ביניהם, מוסמך מיופה הכוח לייצגם אף בלא אישור כאמור באותו סעיף.

אחריות מיופה כוח, חובותיו ודרכי פעולתו 132. (א) הוראות סעיפים 57 ו-67 יחולו לעניין מיופה כוח, בשינויים המחויבים.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף קטן (ז)

החוק המוצע מבקש לצמצם עד כמה שאפשר את התערבות בית המשפט ביפוי הכוח המתמשך. חריג לכך הוא מצב של ניגוד עניינים בין מיופה הכוח לממנה וקרוביו. בעניין זה מוצע לדרוש, נוסף על ההסמכה העניינית או המפורשת ביפוי הכוח המתמשך, את אישורו של בית המשפט מראש לפעולה, כפי שנדרש לגבי אפוטרופוס בסעיף 48 הקובע כי "בפעולה משפטית בין החסוי לבין האפוטרופוס, בן זוגו או קרוביו של האפוטרופוס, זולת מתנות הניתנות לחסוי, ובפעולה משפטית בין החסוי לבין חסוי אחר של אותו אפוטרופוס, אין האפוטרופוס מוסמך לייצג את החסוי מבלי שבת המשפט או אפוטרופוס אחר שנתמנה למטרה זו אישרן מראש".

עם זאת, ובשונה מהדין החל על אפוטרופוס, כאשר מדובר בפעולה שבה יש ניגוד עניינים בין שני ממנים שמינו את אותו מיופה כוח, יוכל מיופה הכוח לפעול במצב של ניגוד עניינים ביניהם אם הם הסמיכו אותו במפורש לכך. מטרת הדבר היא לאפשר, למשל, לבן ששני הוריו נתנו לו יפוי כוח מתמשך לטפל ברכושם, לבצע פעולות שייטיבו עם שניהם גם אם מדובר בפעולות משפטיות ביניהם (למשל מכירת דירה משותפת), ובלבד ששניהם נתנו את דעתם לכך והסמיכוהו.

לסעיף 132 המוצע

לסעיף קטן (א)

חיוביו של מיופה כוח ביחס לעניינים שבהם הוא הוסמך לפעול הם כחיוביו של אפוטרופוס (ר' דברי ההסבר לסעיף 67 המוצע).

לסעיף קטן (ו)

סעיף 5(א) לחוק השליחות קובע כי שליחות לא חלה "באין הרשאה מפורשת לכך, על הליכים לפני בית משפט, בית דין או בורה ולא על פשרה או ויתור או פעולה בלי תמורה". כמו כן קובע סעיף 16 לחוק השליחות כי "אין שלוח עושה שלוח לנושא שליחותו אלא אם הורשה לכך במפורש או מכללא, או שעשה זאת לשם פעולה כאמור בסעיף 5(ב)" (סעיף 5(ב)) עניינו בפעולה דחופה ובלתי צפויה מראש, הדרושה באופן סביר לשמירה על ענייני השולח בקשר לנושא השליחות). בשונה מסעיפים אלה, מוצע לקבוע כי מיופה כוח ביפוי כוח מתמשך יהיה מוסמך למנות שלוח לצורך ייצוגו בהליכים משפטיים בקשר לעניינים שביפוי הכוח המתמשך הטעם לכך הוא התכלית שלשמה ניתן יפוי הכוח המתמשך והמצבים שבהם ייעשה שימוש ביפוי כוח זה, שבהם בשל מצבו של הממנה באותו מועד כבר לא יהיה ניתן לפנות אליו כדי שיתן יפוי כוח ספציפי לייצוג המשפטי. כמו כן, מיופה כוח לענייני רכוש עשוי להיוקק לסיוע של בעל מקצוע אחר לביצוע פעולות בקשר לרכוש ועל כן מוצע להסמיכו למנות שלוח לביצוע סמכויות שהוענקו לו ביפוי הכוח המתמשך.

עם זאת, הסעיף מגביל את האפשרות של מיופה כוח למנות מיופה כוח מתמשך שיבוא במקומו. הגבלה זאת מבקשת לשמור את הייחוד של יפוי הכוח המתמשך כייפוי כוח שמבטא הבעת רצון ישירה של הממנה הבוחר מיהו האדם שעליו הוא סומך שיטפל בענייניו. כאשר מיופה הכוח לא יכול לפעול משום שהוא עצמו נעשה חסר כשירות, והממנה עצמו לא בחר מראש מישהו אחר שיחליפו, אין מקום לתת למיופה הכוח את האפשרות לבחור מחליף ובמקרה הצורך תידרש פנייה לבית המשפט למינוי אפוטרופוס.

(ב) בהפעלת הסמכויות שניתנו לו ביפוי הכוח, יפעל מיופה כוח לפי המפורט להלן, לפי העניין:

(1) אם נתן הממנה הנחיות מקדימות – בהתאם להנחיות המקדימות, בכפוף לאמור בסימן (ג);

(2) אם לא נתן הממנה הנחיות מקדימות – לפי אומד דעתו של הממנה, כפי שהוא מפורש או משתמע מתוך ייפוי הכוח ומנסיבות העניין, ואם לא ניתן לאמוד את דעתו של הממנה – לטובת הממנה ולשמירת זכויותיו.

(ג) במילוי תפקידיו ובהפעלת הסמכויות הנתונות לו ביפוי הכוח יפעל מיופה כוח בהתאם להוראות סעיפים 67 עד 167, בשינויים המחויבים, ככל שהן מתיישבות עם הנחיות מקדימות שנתן הממנה או עם אומד דעתו של הממנה כאמור בסעיף קטן (ב); היה הממנה אדם הסובל ממחלת נפש כאמור בסעיף 32, יפעל מיופה הכוח בהפעלת סמכויותיו תוך התחשבות בשינויים במצב הממנה, לרבות לעניין שמיעת דעתו, התייעצות עמו, התחשבות ברצונותיו ועידודו לקבל החלטות ולנהל את העניינים הנוגעים לו בעצמו, בזמנים שבהם הוא מסוגל לכך.

הגנת צד שלישי 332. (א) פעולה של מיופה כוח על פי יפוי כוח מתמשך תהיה בת־תוקף אף אם התקיים תנאי מהתנאים המנויים בפסקאות שלהלן, אם הפעולה נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת על אותו תנאי:

ד ב ר י ה ס ב ר

דעתו של הממנה, על מיופה הכוח לפעול לטובת הממנה ולשמירת זכויותיו.

נוסח דומה מצוי בסעיף 54 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, לגבי פרשנות צוואה, כאשר אף בנושא הירושה נמצא רצונו של הנפטר/המצווה במרכז.

בעניין זה בא לידי ביטוי ההבדל המהותי בין מיופה כוח לאפטרופוס, כאשר הראשון ממונה מכוח רצונו של אדם והשני ממונה בידי בית המשפט. לפיכך, אף שכפי שיפורט להלן, גם לגבי אפטרופוס יש לתת משקל לרצון הממנה, כאשר מדובר במיופה כוח, רצון הממנה עומד במרכז.

כמו כן מוצע בסעיף קטן (ג), כי ביחס לממנה הסובל ממחלת נפש (ראה סעיף 32 צידד המוצע) יפעל מיופה הכוח מתוך התחשבות בשינויים במצב הממנה, לרבות לעניין שמיעת דעתו, התייעצות עמו, התחשבות ברצונותיו ועידודו לקבל החלטות ולנהל את העניינים הנוגעים לו בעצמו, בזמנים שהממנה מסוגל לכך.

לסעיף 332 המוצע

לסעיף קטן (א)

סעיף 49 לחוק קובע כי פעולה של אפטרופוס הטעונה הסכמה או אישור לפי החוק, תהיה בת־תוקף אף

כמו כן מוצע להחיל על מיופה כוח אחריות לנזק שגרם לממנה או לרכושו, בדומה לזו שחלה על אפטרופוס לפי סעיף 57 לחוק, תוך מתן סמכות לבית המשפט לפטור מאחריות אם פעל בתום לב לפי הוראות בית המשפט. הדבר נותן הגנה למיופה כוח שפעל לפי הוראות בית המשפט כאמור בסעיף 332 המוצע או שקיבל את אישורו לפעולה שיש בה ניגוד אינטרסים לפי סעיף 132(ז) המוצע.

לסעיפים קטנים (ב) ו-(ג)

סעיף 67 המוצע מפרט את דרכי הפעולה שלפיהן על אפטרופוס לחסוי בגיר לפעול. בדרכי הפעולה המפורטות שם מעוגנים העקרונות של עצמאות החסוי, האוטונומיה שלו ועוד. דרכי פעולה אלה נועדו להתוות דרך לאפטרופוס כיצד יבחר בין דרכי פעולה שונות, בשל העדרן של הנחיות מקדימות שניתנו לצורך מינוי אפטרופוס (ראה סעיף 35 המוצע).

עקרונות אלה שבמרכזם טובת החסוי (הגוברת במקרה של סתירה). יחולו גם על מיופה כוח באופן שיויר, אך על מיופה הכוח להעדיף קודם כול את רצון הממנה כפי שבא לידי ביטוי בהנחיות מקדימות שנתן, ובהעדר הנחיות כאלה להעדיף דרכי פעולה התואמות את אומד דעתו של הממנה כפי שהוא מפורש או משתמע מתוך ייפוי הכוח המתמשך ומנסיבות העניין. אם לא ניתן לאמוד את

- (1) היה פגם במינויו של מיופה הכוח;
- (2) ייפוי הכוח פקע, בוטל או הוגבל לפי סעיפים 32ז, 32ח, 32כב או 32כג;
- (3) הפעולה היא בניגוד להנחיות מקדימות למיופה כוח שנתן הממנה בייפוי הכוח;
- (4) הפעולה טעונה הסכמה של מיופה כוח אחר או של אפוטרופוס, לפי סעיפים 32ד או 32כב(ב).
- (ב) פעולה של מיופה כוח על פי ייפוי כוח שלא ניתן לגביו אישור הפקדה לפי סעיף 32א(ב) לא תהיה בתוקף כלפי אדם שידע או היה עליו לדעת כי הממנה אינו מסוגל להבין בדבר.
- (א) מיופה כוח יהיה זכאי לקבל שכר בעבור ביצוע תפקידו, אם קבע זאת הממנה בייפוי הכוח, בגובה השכר שנקבע בייפוי הכוח.

שכר מיופה כוח והוצאותיו

- (ב) מיופה כוח רשאי לנכות מנכסי הממנה את ההוצאות הסבירות שהוציא לצורך הפעלת סמכויותיו לפי ייפוי הכוח.

סימן ד': ייפוי כוח מתמשך

- (א) ייפוי כוח מתמשך יינתן בכתב לפי טופס שייקבע בתקנות, ויחתם בידי הממנה בפני עורך דין; הממנה רשאי לכלול באותו ייפוי כוח מתמשך הן עניינים אישיים והן ענייני רכוש.

אופן עריכת ייפוי כוח מתמשך

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 32 המוצע

ההחלטה אם מיופה כוח יקבל שכר טרחה בעבור ביצוע תפקידו וגובה שכרו נתונה בלעדית לממנה, ובית המשפט אינו רשאי להתערב בכך. אם לא קבע הממנה בייפוי הכוח המתמשך הוראות בעניין שכר הטרחה כאמור, לא יוכל מיופה הכוח לגבות שכר טרחה מנכסי הממנה אך הוא יהיה רשאי להחזיר לעצמו הוצאות סבירות שהוציא בפועל לצורך הפעלת סמכותו לפי ייפוי הכוח המתמשך (למשל העסקת עורך דין כדי שינהל תביעה בשמו, הזמנת חוות דעת של שמאי וכדומה).

סימן ד': ייפוי כוח מתמשך

לסעיף 32 המוצע

הדרישות המחייבות לעריכת ייפוי כוח מתמשך הן כי ייפוי הכוח ייערך בכתב לפי טופס שייקבע בתקנות, ויחתם בידי הממנה בפני עורך דין. החתימה בפני עורך דין נותנת לממנה יתר הגנה וביטחון לגבי אפשרות עתידית כי יערערו על ייפוי הכוח, שכן על עורך הדין לאשר כי הוא נוכח שהממנה הניצב לפניו מבין את משמעות מתן ייפוי הכוח, מטרותיו ותוצאותיו וכי עשה את ייפוי הכוח בהסכמה חופשית ומרצון בלא שהופעלו עליו לחץ או השפעה בלתי הוגנת ובלא ניצול של מצוקתו או חולשתו (ראה סעיף קטן 2(ז)). הוראה דומה קיימת בסעיף 2(ג) לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973.

בלא הסכמה או אישור, אם נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת כי היא טעונה הסכמה או אישור. הוראה דומה קבועה בסעיף 66 לחוק במצב שבו היה פגם במינוי אפוטרופוס (הוראות דומות קבועות בסעיפים 27 ו-28 להצעת חוק דיני ממונות, התשע"א-2011 (פורסמה בהצעות חוק הממשלה - 595, מיום י"ג בסיוון התשע"א (15 ביוני 2011), בעמ' 712) (להלן - הצעת חוק דיני ממונות). בדומה לכך, מחיל הסעיף המוצע, באופן מוגבל, את תקנת השוק בהעניקו הגנה לצד ג' שלא ידע ולא היה עליו לדעת על כך שייפוי הכוח המתמשך אינו תקף בשל הסיבות המפורטות בסעיף או שפעולה שנעשתה כלפיו נוגדת הנחיות מקדימות שנתן הממנה או טעונה הסכמה של אדם נוסף, הסמכה בייפוי הכוח המתמשך או אישור מבית המשפט.

לסעיף קטן (ב)

כדי למנוע מצב של שימוש בייפוי כוח רגילים לגבי אנשים חסרי כשירות, מוצע לקבוע כי כאשר צד ג' יודע כי עומד מולו אדם שאינו מסוגל להבין בעניין שבו מדובר ולקבל החלטות לגביו, יהיה עליו לדרוש אישור הפקדה של ייפוי כוח מתמשך (והוא לא יוכל להסתמך על ייפוי כוח רגיל שיוצג לו) כדי ליהנות מהגנת הסעיף.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), ייפוי כוח מתמשך המסמך את מיפיה הכוח לפעול בשמו של הממנה רק בעניינים הנוגעים לבריאותו (בסעיף קטן זה – ייפוי כוח מתמשך בענייני בריאות), יכול שייחתם בפני בעל מקצוע; טופס לגבי ייפוי כוח מתמשך בענייני בריאות ייקבע בהסכמת שר הבריאות.

(ג) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) ובלי לגרוע מהוראות כל דין, אם מתקיים לגבי הממנה תנאי מהתנאים המפורטים להלן, ייחתם ייפוי הכוח בפני עורך דין ובעל מקצוע:

(1) הוא מאושפז בבית חולים כמשמעותו בסעיף 24 לפקודת בריאות העם, 1940¹¹, או במחלקה בתוך בית חולים, המיועדים לפי תעודת הרישום של בית החולים לאשפוז של חולים סיעודיים, סיעודיים מורכבים או תשושי נפש בלבד;

(2) הוא אובחן כמפגר על ידי ועדת אבחון לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ"ט-1969¹².

(ד) בייפוי כוח מתמשך יפרט הממנה את העניינים שבהם מוסמך מיפיה הכוח לפעול בשמו, ואם הוא מוסמך לבצע בשמו פעולה מהפעולות המנויות בסעיף 132(ג) – יפרט גם את אותן פעולות; כמו כן רשאי הממנה לכלול בייפוי הכוח הנחיות מקדימות או הוראות לעניין כניסתו לתוקף של ייפוי הכוח או לעניין פקיעתו.

ד ב ר י ה ס ב ר

כדי להימנע ככל האפשר מהתדיינויות משפטיות מאוחרות בשאלת צורתו של ייפוי כוח מתמשך ותוקפו, דוגמת אלה הקיימים היום לגבי צורת צוואה, מוצע לאייד כי ייפוי כוח מתמשך ייערך לפי טופס שייקבע בתקנות.

בייפוי כוח מתמשך שיערך לפי טופס כאמור יפרט הממנה את העניינים שבהם מוסמך מיפיה הכוח לפעול, לרבות העניינים שאותם יש לצייין במפורש בייפוי הכוח (ראה סעיף 132(ג) המוצע) וכן יפרט הממנה אם נתן הנחיות מקדימות או הוראות לעניין כניסתו לתוקף או לעניין פקיעתו של ייפוי הכוח; על הממנה לאשר בחתימתו כי הוא מבין את משמעות מתן ייפוי הכוח ותוצאותיו וכי הוא ניתן בהסכמה חופשית ומרצון בלא שהופעל עליו לחץ בלתי הוגן או ניצול, וכן עליו לצרף את הסכמתו של מיפיה הכוח לייפוי הכוח המתמשך. צירוף הסכמת מיפיה הכוח נותנת לממנה ביטחון ראשוני כי האדם שנבחר על ידו אכן מתכוון למלא את התפקיד. עם זאת, הסכמת מיפיה הכוח בשלב זה אינה מונעת מן האחרון לשנות את דעתו ולהודיע כי הוא אינו מעוניין לשמש כמיפיה הכוח, בהתאם להוראת סעיף 132(4).

כמו כן מוצע לקבוע, כי בייפוי כוח מתמשך לעניינים אישיים יציין הממנה במפורש האם מיפיה הכוח מוסמך

לצד החתימה בפני עורך דין כאמור לעיל, ניצבת אפשרות נוספת, כאשר מדובר בייפוי כוח מתמשך העוסק רק בעניינים הנוגעים לבריאותו של הממנה. ייפוי כוח מתמשך בענייני בריאות יכול שייחתם בפני בעל מקצוע, כהגדרתו בסעיף 32 המוצע. בעל המקצוע שבפניו נחתם ייפוי הכוח המתמשך יצטרך לאשר כפי המפורט בסעיף קטן (ז). וטופס לגבי ייפוי כוח שכזה ייקבע בהסכמת שר הבריאות.

עוד מוצע לקבוע, כי במצבים שבהם הממנה הוא מי שמאושפז בבית חולים כמשמעותו בסעיף 24 לפקודת בריאות העם, 1940, או במחלקה בתוך בית חולים, המיועדים לפי תעודת הרישום של בית החולים לאשפוז של חולים סיעודיים, סיעודיים מורכבים או תשושי נפש בלבד או שהממנה אובחן כמפגר על ידי ועדת אבחון לפי חוק הסעד (טיפול במפגרים), התשכ"ט-1969, תהיה חובה כי ייפוי הכוח שנתן הממנה ייחתם בפני שני גורמים: עורך דין ובעל מקצוע. עורך הדין יידרש לאשר כפי המפורט ברישאה לסעיף קטן (ז) ובעל המקצוע יידרש לאשר כי בהתאם להתרשמותו המקצועית היה הממנה בעל כשירות במועד החתימה על ייפוי הכוח המתמשך. בנסיבות אלה, בלא אישורם של עורך הדין ובעל המקצוע לא יהיה תוקף לייפוי הכוח האמור.

¹¹ ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' (ע) 191, (א) 23.

¹² ס"ח התשכ"ט, עמ' 132.

(ה) בייפוי כוח מתמשך לעניינים אישיים יציין הממנה במפורש אם מיופה הכוח מוסמך לפעול בשמו בעניינים בריאותיים, ואם כן – באילו עניינים, ורשאי הממנה למנות מיופה כוח שיהיה מוסמך להסכים במקומו לקבלת טיפול רפואי כאמור בסעיף 16 לחוק זכויות החולה; מינה אדם מיופה כוח לכלל ענייניו האישיים ולא סייג מהם במפורש את העניינים הבריאותיים, יחול ייפוי הכוח המתמשך גם על עניינים אלה.

(ו) הממנה יאשר בחתימתו על ייפוי הכוח כי הוא מבין את משמעות מתן ייפוי הכוח, מטרותיו ותוצאותיו וכי ייפוי הכוח ניתן בהסכמה חופשית ומרצון, בלא שהופעלו עליו לחץ או השפעה בלתי הוגנת ובלא ניצול מצוקתו או חולשתו.

(ז) עורך הדין או בעל המקצוע, לפי העניין, שבפניו נחתם ייפוי הכוח, יאשר על גבי הטופס כי הממנה חתם בפניו על ייפוי הכוח במועד הנקוב בו וכי נוכח לדעת כי הממנה מבין את משמעות מתן ייפוי הכוח, מטרותיו ותוצאותיו, וכי ייפוי הכוח ניתן בהסכמה חופשית ומרצון בלא שהופעלו על הממנה לחץ או השפעה בלתי הוגנת ובלא ניצול של מצוקתו או חולשתו; ואולם לעניין ממנה שמתקיים לגביו תנאי מהתנאים המנויים בסעיף קטן (ג)(1) או (2), יאשר בעל המקצוע נוסף על אישור עורך הדין כאמור, כי בהתאם להתרשמותו המקצועית היה הממנה בעל כשירות במועד החתימה על ייפוי הכוח.

(ח) לייפוי כוח מתמשך תצורף הסכמתו של מיופה הכוח לשמש מיופה כוח.

(ט) הממנה רשאי לצרף לייפוי כוח מתמשך תעודה רפואית המעידה על היותו בעל כשירות בעת עריכת ייפוי הכוח.

הפקדת ייפוי כוח מתמשך 32.יא. (א) הממנה יפקיד את ייפוי הכוח המתמשך אצל האפוטרופוס הכללי; ההפקדה תהיה במסירת עותק מקורי של ייפוי הכוח בידי הממנה עצמו או בידי עורך הדין שבפניו הוא נחתם; הפקדת ייפוי הכוח היא תנאי מוקדם לכניסתו לתוקף של ייפוי הכוח.

ד ב ר י ה ס ב ר

למיופה הכוח שאינו מצריך הפקדה או כל פעולה אחרת המערבת רשויות ציבוריות. בהצעת חוק זו מוצע לקבוע, כי תנאי לתוקפו של ייפוי הכוח המתמשך הוא חובת הפקדתו אצל האפוטרופוס הכללי.

מודל ההפקדה כפי שיפורט להלן, נותן לגורמים רלוונטיים – קרוביו של הממנה, מיופה הכוח, היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו ועוד, את האפשרות לדעת על קיומו של ייפוי הכוח המתמשך או ההנחיות המקדימות הכלולות בו, ובכך יש ודאות גדולה יותר כי יקיים רצון הממנה ולא ימונה לו אפוטרופוס או ייעשו פעולות בניגוד להנחיות מקדימות שנתן הממנה.

לפעול בשמו בעניינים בריאותיים. להרחבה בנושא זה ראה דברי הסבר לסעיף 32(ב) המוצע). לממנה קיימת אפשרות לצרף לייפוי הכוח המתמשך תעודה רפואית המעידה על היותו בעל כשירות בעת עריכת ייפוי הכוח. אפשרות זו עשויה לתת לו יתר הגנה, אך אין היא מחייבת.

לסעיף 32.יא המוצע

בעניין הפקדת ייפוי כוח מתמשך יש כמה מודלים בעולם, וביניהם המודל האנגלי המחייב את הפקדת ייפוי הכוח כתנאי לתוקפו. זאת, בהשוואה למודל באונטריו (קנדה) שלפיו ייפוי הכוח הוא אקט פרטי בין הממנה

(ב) האפוטרופוס הכללי או מי שהוא הסמיכו לכך יאשר בכתב, על גבי העותק של ייפוי הכוח המתמשך שנמסר לו, כי ייפוי הכוח הופקד כאמור בסעיף קטן (א); אישור כאמור יהיה ראייה לכאורה לכך שהאדם הנקוב בייפוי הכוח כממנה נתן את ייפוי הכוח וכן שייפוי הכוח ניתן לכל המאוחר ביום ההפקדה.

(ג) השר רשאי לקבוע הוראות לעניין הפקדת ייפוי כוח מתמשך לפי סעיף זה ושמירתו, וכן לקבוע אגרות בשל הפקדת ייפוי כוח מתמשך או בשל קבלת מידע עליו או העתק ממנו.

32יב. (א) זכאים לקבל מידע על הפקדת ייפוי כוח מתמשך והעתק קבלת מידע על הפקדת ייפוי כוח מתמשך ממנו:

(1) הממנה;

(2) מיופה הכוח;

(3) היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו וכן עובד סוציאלי שמונה לפי חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955¹⁵, לצורך מילוי תפקידם לעניין חוק זה.

(ב) ממועד כניסתו לתוקף של ייפוי כוח מתמשך, זכאים קרובי הממנה לקבל מידע על הפקדת ייפוי הכוח, על זהותו של מיופה הכוח ועל סוגי העניינים שלגביהם ניתן ייפוי הכוח, אלא אם כן הגביל הממנה בייפוי הכוח המתמשך את זכאותם כאמור והודיע על כך לאפוטרופוס הכללי בעת הפקדת ייפוי הכוח המתמשך.

ד ב ר י ה ס ב ר

לסעיף 32יב המוצע

כדי להגן על פרטיותו של הממנה, מוצע להבחין בין קבלת מידע על הפקדת ייפוי כוח מתמשך, על זהותו של מיופה הכוח ועל סוגי העניינים שלגביהם ניתן ייפוי הכוח לבין קבלת מידע רחב יותר – על תוכנו של ייפוי הכוח, לרבות ההנחיות המקדימות שבו וקבלת העתק מייפוי הכוח שהופקד.

העתק מייפוי הכוח המתמשך רשאים לקבל הממנה ומיופה הכוח אשר תוכן ייפוי הכוח כבר ידוע לו בשל הצורך המוקדם בהסכמתו, וכן היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו או עובד סוציאלי שמונה לפי חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955, אשר מעורבים בהליכי מינוי אפוטרופוס ועשויים להידרש להתייחס, כל אחד בתחום מקצועו, לשאלת הצורך במינוי אפוטרופוס.

אשר לקרובי החסוי – הקרובים המפורטים בסעיף 80 לחוק (בן זוג, אב, אם, בת, בן, אח, אחות, סב, סבתא, נכד, נכדה), יהיו זכאים החל ממועד כניסתו לתוקף של ייפוי הכוח המתמשך לקבל מידע על דבר הפקדת ייפוי

כמו כן, הדרישה כי ההפקדה תיעשה באופן אישי בידי הממנה (הגורם הנוסף היחיד הרשאי להפקיד ייפוי כוח מתמשך הוא עורך הדין שבפניו נחתם ייפוי הכוח) מצמצמת את אפשרות זיוף ייפוי הכוח, שכן הממנה יזוהה בעת ההפקדה, ואישור האפוטרופוס הכללי או מי שהוא הסמיכו לכך, על גבי עותק ההפקדה שנמסר לו, יהיה ראייה לכאורה כי האדם הנקוב בייפוי הכוח כממנה נתן את ייפוי הכוח וכן שייפוי הכוח נעשה, לכל המאוחר, במועד שבו הוא הופקד. הדבר עשוי להפחית אף את ההתדייניות המשפטיות סביב שאלת הזיוף ומועד הכניסה לתוקף.

זאת ועוד, חובת ההפקדה מאפשרת את כיבוד רצונו של הממנה, שכן על פי סעיף 33א(ב) המוצע על היועץ המשפטי לממשלה לבדוק ולהודיע לבית המשפט השוקל מינוי אפוטרופוס לבגיר, אם הפקיד אותו אדם ייפוי כוח מתמשך אצל האפוטרופוס הכללי המתייחס לאותם עניינים שלשמן מתבקש בית המשפט למנות לו אפוטרופוס.

שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות לעניין הפקדת ייפוי כוח מתמשך ושמירתו וכן לקבוע אגרות בעבור הפקדת ייפוי כוח מתמשך או בעבור קבלת מידע עליו או העתק ממנו.

¹⁵ ס"ח התשט"ו, עמ' 126.

(ג) השר באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע בעלי תפקידים וגופים נוספים על אלה המנויים בסעיף קטן (א)(3) שיהיו זכאים לקבל מידע על הפקדת ייפוי כוח מתמשך והעתק ממנו.

כניסה לתוקף של ייפוי כוח מתמשך

32. (א) ייפוי כוח מתמשך ייכנס לתוקפו במועד שבו חדל הממנה להיות מסוגל להבין בעניין שלגביו ניתן ייפוי הכוח המתמשך ולקבל החלטות בקשר אליו (בפרק זה – מסוגל להבין בדבר).

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי הממנה לקבוע בייפוי כוח מתמשך בענייני רכוש כי ייפוי הכוח ייכנס לתוקפו מיד לאחר שניתן או במועד מאוחר יותר, אף אם באותו מועד יהיה הממנה מסוגל להבין בדבר; ואולם עד למועד שבו חדל הממנה להיות מסוגל להבין בדבר יהיה דינו של ייפוי הכוח המתמשך כדין ייפוי כוח שניתן לפי חוק השליחות.

(ג) הממנה רשאי לקבוע בייפוי הכוח את הדרך שבה ייקבע כי הוא אינו מסוגל להבין בדבר; לא קבע הממנה כאמור, יראו אותו כמי שאינו מסוגל להבין בדבר אם נקבע בתעודה רפואית אשר נמסרה למיופה הכוח, כי הממנה אינו מסוגל להבין בדבר; מיופה הכוח יהיה מוסמך לתת הסכמה בשם הממנה לביצוע הבדיקה הדרושה לשם עריכת תעודת המומחה האמורה.

ד ב ר י ה ס ב ר

ייפוי הכוח המתמשך, מסוגל הממנה לקבל החלטות מושכלות. יודגש, כי לא ניתן, באמצעות ייפוי כוח מתמשך, להסמיך את מיופה הכוח לפעול בענייני האישיים של אדם בשלב שבו הוא עדיין מסוגל להבין בדבר. לגבי חלק גדול מהעניינים האישיים, ובכללם העניינים הרפואיים – כל עוד אדם מסוגל להבין בעניין ולקבל החלטות בקשר אליו, יש לעודדו לעשות כן בעצמו ואין מקום להעביר את שיקול הדעת לאחר.

לעומת זאת, כאשר מדובר בייפוי כוח מתמשך לענייני רכוש, רשאי אדם לבחור בין כניסה לתוקף של ייפוי הכוח כאשר הוא יחדל להיות מסוגל להבין בדבר, ובין כניסה לתוקף מיידית לאחר עריכת ייפוי הכוח המתמשך (או במועד מאוחר יותר שיקבע הממנה), באופן שמיופה הכוח יוכל לפעול על פיו, גם בעת שהממנה עודנו מסוגל להבין בדבר. ברירת המחדל, אם לא קבע הממנה אחרת בייפוי הכוח, היא כניסה לתוקף של ייפוי הכוח המתמשך בענייני רכוש רק כאשר הממנה חדל להיות מסוגל להבין בדבר.

אבחנה כזו בין ייפוי כוח לענייני רכוש ובין ייפוי כוח לעניינים אישיים מקובלת גם בחוקים מקבילים בעולם, כדוגמת החוק באונטריו (קנדה). באנגליה ובקווינסלנד (אוסטרליה).

הממנה רשאי לקבוע את הדרך שבה ייקבע כי הוא אינו מסוגל להבין בדבר – למשל, באישורו של רופא או מוסד רפואי מסוימים. ואולם כאשר לא נתן הממנה הוראות

כוח, על זהות מיופה הכוח ועל סוגי העניינים שלגביהם ניתן ייפוי הכוח, כדי שיוכלו לפנות למיופה הכוח, במידת הצורך. עם זאת, הם לא יוכלו לקבל מידע על תוכנו של ייפוי הכוח המתמשך. הממנה רשאי, על ידי מתן הודעה לאפוסטרופוס הכללי בעת ההפקדה, להגביל את זכאות הקרובים למידע כאמור.

לאור רגישות המידע מבחינת פרטיותו של הממנה, מוצע כי קביעת גורמים נוספים שיהיו זכאים לקבל מידע והעתק מייפוי הכוח שהופקד תיעשה בתקנות שיתקין שר המשפטים באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, אשר ישקלו לגבי כל גורם את האינטרס בהעברת המידע לשם שמירת ענייניו של הממנה אל מול החשש לפגיעה בפרטיותו.

לסעיף 32 המוצע

בהתאם לעקרון ההחלטה העצמאית וכיבוד רצונו של אדם, מוצע כי הממנה הוא שיקבע, בייפוי הכוח המתמשך, את תנאי כניסתו לתוקף של ייפוי הכוח ואת תקופת תוקפו. עם זאת, כאשר מדובר בייפוי כוח לעניינים אישיים, מוצע לקבוע כי כניסתו לתוקף לא תקדם למועד שבו חדל הממנה להיות מסוגל להבין בעניין שלגביו ניתן ייפוי הכוח המתמשך ולקבל החלטות בקשר אליו (להלן – מסוגל להבין בדבר). כך, לגבי כניסתו לתוקף של ייפוי כוח לעניינים אישיים, יהיה צורך לבחון אם בעניין שלגביו מבקש מיופה הכוח לפעול בשמו של הממנה, באמצעות

יפוי כוח מתמשך שנתן ממנה הסובל ממחלת נפש ונכנס לתוקפו בהתאם להוראות סעיף 332 ימשיך לעמוד בתוקפו, על אף שינויים מזמן לזמן במידת מסוגלותו של הממנה להבין בדבר, כל עוד לא בוטל בידי הממנה בעת שהיה מסוגל להבין בדבר.	יפוי כוח מתמשך שנתן ממנה הסובל ממחלת נפש
32טו. אין בכניסתו לתוקף של יפוי כוח מתמשך, כשלעצמה, כדי לגרוע מכשרותו של הממנה לפעולות משפטיות.	אי-גרעית כשרות המשפטית של הממנה
32טז. הממנה רשאי לקבוע ביפוי כוח מתמשך הוראות לעניין פקיעת תוקפו של יפוי הכוח, לרבות המועד לפקיעתו; לא קבע הממנה כאמור, יהיה יפוי הכוח תקף עד לפקיעתו או לביטולו בהתאם להוראות סעיפים 332, 333 או 334.	תקופת תוקפו של יפוי כוח מתמשך
32יז. יפוי כוח מתמשך יפקע בהתקיים אחד מאלה:	פקיעת תוקפו של יפוי כוח מתמשך
(1) תנאי שהממנה קבע ביפוי הכוח המתמשך כי בהתקיימו יפקע תוקפו של יפוי הכוח;	
(2) פטירת הממנה;	
(3) חדלו להתקיים במיזמה הכוח התנאים שבסעיף 332;	

ד ב ר י ה ס ב ר

בעניין ייכנס יפוי הכוח לתוקפו אם נקבע בתעודה רפואית שהממנה אינו מסוגל לקבל החלטות בעניינים שלגביהם ניתן יפוי הכוח המתמשך, או לדאוג לאותם עניינים. מיופה הכוח יהיה מוסמך לתת הסכמה בשם הממנה לביצוע הבדיקה הרפואית הדרושה לשם עריכת התעודה האמורה.

כיום, מקובל בישראל לקבוע את העדר מסוגלותו של אדם לדאוג לענייניו, בדרך של חוות דעת רפואית בצירוף תסקיר פקיד סעד. במדינות העולם קיים דיון לגבי הכלי המקצועי הנכון לבירור מסוגלותו של אדם ויש טענה כי הכלי הרפואי אינו דווקא הכלי הנכון או העיקרי לקביעת מסוגלותו של אדם לדאוג לענייניו, אלא יש לשים דגש על הצד התפקודי של האדם בתוך סביבתו.

לסעיף 332 המוצע
הסעיף יוצר אבחנה ברורה בין הנושא המשפטי של כשרות משפטית (legal capacity) לבין הנושא העובדתי של כשירות (capability או mental capacity) לפי חוק זה, והוא מבהיר כי בדומה למינוי אפוטרופוס, גם מינוי מיופה כוח לא גורע, כשלעצמו, מכשרותו המשפטית של אדם. הדבר נוגע הן לשלב שבו הממנה עורנו מסוגל לקבל החלטות לגבי העניינים שביפוי הכוח המתמשך והן לשלב שבו הוא אינו מסוגל לכך יותר.

לאור זאת, מוצע בסעיף 83(ב)(2) המוצע בסעיף 15 להצעת החוק לאפשר לשר המשפטים בהסכמת שר הבריאות לקבוע סוגי מומחים שיהיו מוסמכים לקבוע העדר מסוגלות להבין בדבר.

לסעיפים 332 ו-333 המוצעים

אף לעניין סוף תקופת תוקפו של יפוי הכוח המתמשך, יש לכבד את רצון הממנה כפי שביטא אותו ביפוי הכוח. בהעדר הוראות בעניין זה ביפוי הכוח המתמשך, קובע סעיף 332 המוצע תנאים לפקיעת תוקפו של יפוי הכוח. בין התנאים: פטירת הממנה או אם חדלו להתקיים במיזמה הכוח תנאי הכשירות למינוי; כאשר מיופה הכוח היה בן זוגו של הממנה והם התגרשו לאחר עריכת יפוי הכוח המתמשך. ההנחה במקרה כזה היא שהקשר הזוגי היה סיבה לכך שהממנה סמך על בן הזוג וייפה את כוחו. מקרה נוסף שבו יפקע יפוי הכוח המתמשך הוא כאשר מיופה הכוח אינו מעוניין לשמש מיופה כוח. אמנם תנאי לתוקפו של יפוי כוח מתמשך הוא הסכמתו

כדי לפשט את התהליכים ולשמור על פרטיות הממנה, לא נקבע בהצעת החוק כי מיופה הכוח יהיה חייב להמציא את תעודת המומחה לבית המשפט או לגורם אחר אך יהיה עליו לדאוג לקיומה של התעודה לפני התחלת פעולתו על פי יפוי הכוח המתמשך, והוא יוכל להציגה כראיה לכל גורם שיערער על תוקף פעולתו.

לסעיף 332 המוצע

הסעיף דן ביפוי כוח מתמשך שניתן על ידי ממנה הסובל ממחלת נפש ומציע לקבוע, לאור השינויים החלים מעת לעת במידת מסוגלותו של הממנה להבין בדבר, כי יפוי כוח כאמור שנעשה בזמן שהממנה היה בעל כשירות ונכנס לתוקף בהתאם להוראות סעיף 332, יישאר בתוקף

(4) מיופה הכוח הודיע בכתב לממנה כי הוא אינו מעוניין לשמש מיופה כוח; לא היה הממנה בעל כשירות באותו מועד, ימסור מיופה הכוח את ההודעה כאמור לאפוטרופוס הכללי ויודיע על כך גם לבן זוגו של הממנה או לקרובו;

(5) מיופה הכוח הוא בן זוגו של הממנה והם התגרשו לאחר מתן ייפוי הכוח.

312. (א) ממנה רשאי, בכל עת וכל עוד הוא בעל כשירות, למסור למיופה הכוח הודעה בכתב על ביטול ייפוי כוח מתמשך שנתן; ביטול ייפוי הכוח המתמשך ייכנס לתוקפו במועד מסירת ההודעה כאמור.

ביטול ייפוי כוח
מתמשך בידי
הממנה

(ב) הממנה ימסור לאפוטרופוס הכללי הודעה בכתב על ביטול ייפוי הכוח; ואולם אין באי־מסירת ההודעה לאפוטרופוס הכללי כדי לפגוע בתוקפו של הביטול אם מיופה הכוח קיבל הודעה על כך בהתאם להוראות סעיף קטן (א).

(ג) ייפוי כוח מתמשך שבוטל בידי ממנה שאינו בעל כשירות ימשיך לעמוד בתוקפו על אף הביטול, ואולם רשאי מיופה הכוח לפנות לבית המשפט בבקשה להורות לו אם להמשיך, בנסיבות העניין, לפעול לפי ייפוי הכוח וכן רשאי הממנה לפנות לבית המשפט בבקשה לבטל את ייפוי הכוח; ראה בית המשפט כי התקיימו נסיבות שלפיהן טובת הממנה היא להורות על ביטול ייפוי הכוח, יבטל בית המשפט את ייפוי הכוח ויחולו הוראות סעיף 332(ה) ו־ו).

313. הוראות חוק השליחות יחולו, בשינויים המחויבים, על ייפוי כוח מתמשך, ככל שאין הוראה אחרת בעניין לפי פרק זה.

תחולת חוק
השליחות

ד ב ר י ה ס ב ר

ידע על הביטול בעקבות ההודעה שקיבל, כדי לאסור עליו לפעול לפי ייפוי הכוח המתמשך.

ייפוי כוח מתמשך שבוטל בידי ממנה שאינו בעל כשירות ימשיך לעמוד בתוקפו על אף הביטול, ואולם מיופה הכוח רשאי לפנות לבית המשפט בבקשה להורות לו אם להמשיך לפעול לפי ייפוי הכוח במצב דברים זה, וכן רשאי הממנה לפנות לבית המשפט ולבקש את ביטול ייפוי הכוח המתמשך. כך יימנע מצב שבו אדם שאינו מסוגל להבין בדבר יבטל, בשל השפעה בלתי־הוגנת או מסיבה אחרת, מעשה שעשה בהיותו בעל כשירות.

בית המשפט לא יתעלם מרצונו של הממנה לבטל את ייפוי הכוח המתמשך אלא ייתן לו את המשקל הראוי לו בין שאר שיקולי טובת הממנה ורצונו כפי שביטא אותו בעת שהיה בעל כשירות. ביטל בית המשפט את ייפוי הכוח המתמשך יחולו הוראות סעיף 332(ה) ו־ו) המוצע.

לסעיף 313 המוצע

מוסד ייפוי הכוח המתמשך הוא שילוב של דיני השליחות עם דיני ההגנה על מבוגרים, ובהיותו כזה מוצע בסעיף 313 להחיל עליו, באופן שיורי, בשינויים המחויבים

של מיופה הכוח לשמש מיופה כוח, אך כמו בשליחות רגילה (ר' סעיף 14 לחוק השליחות), שמורה למיופה הכוח האפשרות להשתחרר מהמינוי. לשם הוודאות, נדרש כי מיופה הכוח יודיע לממנה בכתב כי הוא אינו מעוניין לשמש מיופה כוח.

אם בעת שמיובה הכוח מבקש להשתחרר מהמינוי, הממנה אינו מסוגל עוד להבין את משמעות ייפוי הכוח וביטולו, חובתו של מיופה הכוח להודיע על כך לאפוטרופוס הכללי כדי שכל הזכאים לקבל מידע על הפקדת ייפוי כוח יוכלו לדעת כי הוא אינו תקף. כמו כן, עליו להודיע על כך גם לבן זוגו של הממנה או לאחד מהקרובים האחרים המנויים בסעיף 80 לחוק, על מנת שישקלו אם לפנות לבית המשפט בבקשה למינוי אפוטרופוס לממנה.

לסעיף 312 המוצע

לצד הוראות הפקיעה של ייפוי כוח מתמשך, רשאי הממנה לבטל ייפוי כוח שנתן, בהודעה בכתב למיופה הכוח, אם הוא בעל כשירות לתת ייפוי כוח בעת הביטול. כמו כן, חובה על הממנה להודיע על הביטול לאפוטרופוס הכללי, אך מוצע שלא להתלות את תוקפו של הביטול בהודעה לאפוטרופוס הכללי, שכן די בכך שמיובה הכוח

דינה של שליחות לפי ייפוי כוח מתמשך
 על אף הוראות חוק השליחות והוראות כל דין, שליחות לפי ייפוי כוח מתמשך לא תסתיים רק משום שהממנה חדל להיות בעל כשירות.

סימן ה': סמכויות בית משפט בקשר לייפוי כוח מתמשך

מתן הוראות ואישור פעולות 332א. (א) בית המשפט רשאי, מיוזמתו או לבקשת מי מהמנויים בסעיף קטן (ב), לתת הוראות בכל עניין הנוגע להפעלת סמכויותיו של מיופה כוח וכן רשאי בית המשפט, לבקשת

ד ב ר י ה ס ב ר

חלקם של החיובים שבסעיף 8 לחוק השליחות דומים לאלה החלים על מיופה כוח לפי סעיף 132 המוצע (המפנה לסעיפים 57 ו-67 המוצעים), ואולם מוצע לקבוע בחוק המוצע גם הסדרים ייחודיים הנובעים מהמקרה, שיחולו על מיופה כוח בדומה לאפטרופוס. כך למשל, ההוראה שלפיה לא יקבל מיופה כוח טובת הנאה מצד ג' (סעיף 67ד) המוצע) אשר לגבי ייפוי כוח מתמשך חלה גם אם יש הסכמה של הממנה, והאפשרות לקיים פעולה משפטית בין שני ממנים של אותו מיופה כוח אם הם הסמיכו אותו במפורש לכך בייפוי הכוח המתמשך (סעיף 132ו) המוצע). במקום הוראת השיפוי שבסעיף 11 לחוק השליחות תחול הוראת סעיף 332 המוצעת, העוסקת בשכר הטרחה וההוצאות של מיופה כוח, ובמקום סעיף 14 לחוק השליחות העוסק בסיום השליחות יחולו ההוראות הקובעות את דרכי פקיעתו וביטולו של ייפוי כוח מתמשך (סעיפים 332ו ו-332ז המוצעים). לעניין כמה מיופי כוח שמונו במשותף תחול הוראת סעיף 332 המוצע במקום סעיף 17א) לחוק השליחות שעניינו ריבוי שלוחים.

לסעיף 332 המוצע

הסעיף המוצע קובע את הכלל המשמש יסוד למוסד ייפוי הכוח המתמשך, ולפיו ייפוי כוח מתמשך עומד בתוקפו למרות מצבו של מיופה הכוח ואי-מסוגלותו לקבל החלטות.

כלל זה גובר על סעיף 14 לחוק השליחות הקובע כי השליחות פוקעת "עם גריעת כשרותו של אדם", אשר הפסיקה בעניינו קבעה כאמור, כי מדובר בשלב שבו אדם אינו מסוגל להבין יותר את טיב השליחות ותוצאותיה ואינו יכול לפעול בצורה סבירה בקשר לעניין שלגביו ניתנה השליחות. סעיף 332 קובע כלל חדש ושונה, ולפיו שליחות לפי ייפוי כוח מתמשך לא תסתיים רק משום שהממנה חדל להיות בעל כשירות.

סימן ה': סמכויות בית משפט בקשר לייפוי כוח מתמשך – כללי

ככלל, מבקשת הצעת החוק לצמצם ככל האפשר את מעורבותו של בית המשפט בענייני ייפוי כוח מתמשך. הדבר נעוץ ברצון להקל על הממנה, על בני משפחתו ועל גורמים אחרים הקשורים עמו ולחסוך מהם את תשומת הזמן, המשאבים הכספיים ומשאבים אחרים הכרוכים בפנייה לבית המשפט, מקום שאין צורך לערבו בעניין. כמו כן, הדבר נועד להתמקד ברצונו של הממנה כפי שהביעו

ובכל שאין הוראה אחרת בחוק המוצע, את דיני השליחות הרגילים הקבועים בחוק השליחות.

השינויים בחוק המוצע הגוברים על הוראות חוק השליחות נובעים בעיקרם מן העובדה שהשולח אינו יכול לפקח בעצמו על השלוח ולהשתמש, במידת הצורך, באופן מושכל, באפשרות לביטול השליחות. כמו כן, כאשר מדובר בייפוי כוח מתמשך לעניינים אישיים, מדובר בעניינים שאדם בעל כשירות אינו נוטה ולעתים אף אינו רשאי להסמיך אחרים להחליט בהם (הסכמה לטיפול רפואי, הסכמה לאשפוז פסיכיאטרי ועוד) ולפיכך נוקט בהם החוק המוצע זהירות מיוחדת.

עיקר השינויים נוגעים לאופן עריכת ייפוי הכוח המתמשך והפקדתו, לתנאים המוקדמים להיותו של אדם מיופה כוח, לתנאי כניסתו לתוקף של ייפוי הכוח המתמשך, להיקף סמכותו של מיופה הכוח ולאפשרות של התערבות בית המשפט בייפוי הכוח המתמשך לשם הגנה על טובתו של הממנה.

כך למשל, לאור הוראת סעיף 332 הקובעת את האופן שבו ייערך ייפוי כוח מתמשך, לא יחול סעיף 3א) לחוק השליחות המאפשר להקנות שליחות בהרשאה בעל פה, בהתנהגות ועוד. ההוראות שבסעיף 332ו) יחולו במקום ההגבלה שבסעיף 5 לחוק השליחות אשר לפיה השליחות לא חלה על הליכים בפני בית משפט ובמקום סעיף 16 לחוק השליחות הקובע כי ככלל אין שלוח עושה שלוח לנושא שליחותו.

כך גם לא יחול סעיף 6א) לחוק השליחות, המאפשר אישור בדיעבד של השולח לגבי פעולה שנעשתה על ידי השלוח בלא הרשאתו, שאינו רלוונטי כאשר השולח כבר חסר כשירות.

לגבי מעמדו של צד ג', יש הסדר ספציפי בחוק המוצע (סעיף 332 המוצע), הקובע מתי צד ג' יהיה מוגן אם נעשתה כלפיו פעולה על ידי מיופה הכוח, שמיופה הכוח לא היה רשאי לעשותה בשל הטעמים המפורטים בסעיף. ואולם סעיף 6ב) לחוק השליחות יחול באופן שיוירי בכל זאת, לגבי מצבים שבהם סעיף 332 המוצע אינו מגן עליו, למשל כאשר מיופה הכוח פעל בעניינים שבהם הוא כלל לא היה מוסמך לפעול לפי ייפוי הכוח המתמשך. במקרה כזה תיוותר בידי צד ג' הברירה לראות את מיופה הכוח כבעל דבר או לחזור בו מן הפעולה ולתבוע ממיופה הכוח את נזקו.

מיופה כוח, לאשר פעולה שעשה בעניין כאמור, ובלבד שהממנה לא נתן הנחיות מקדימות למיופה הכוח, באותם עניינים; נתן הממנה הנחיות מקדימות למיופה הכוח בעניין מהעניינים כאמור, יחולו הוראות סעיף 332(ה).

(ב) בקשה למתן הוראות לפי סעיף קטן (א) רשאים להגיש מיופה כוח, היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, קרובו של הממנה או ידיד קרוב שלו.

332.בב. (א) בית המשפט רשאי להגביל את העניינים ביפוי הכוח שלגביהם יוסמך מיופה כוח לפעול או לקבוע תנאים לפעולותיו, כתנאי להמשך פעילותו, אם ראה כי בהעדר הגבלות ותנאים כאמור תיפגע טובתו של הממנה; הגביל בית משפט את העניינים שבהם מוסמך מיופה כוח לפעול, רשאי הוא למנות אפוטרופוס לממנה בעניינים האחרים שביפוי הכוח בהתאם לסמכותו לפי סעיף 68.

הגבלת עניינים
ומינוי אפוטרופוס
נוסף על מיופה כוח

ד ב ר י ה ס ב ר

יפגע פגיעה של ממש בטובת הממנה (ר' סעיף 332(ה) המוצע).

נוסף על מיופה הכוח, מוצע להרחיב את מעגל הרשאים לפנות לבית המשפט בבקשה למתן הוראות כך שיכלול גם את היועץ המשפטי לממשלה או את בא כוחו וכן את קרובו של הממנה או ידיד קרוב שלו, וכן להסמיך את בית המשפט לתת מיומנותו הוראות בנוגע להפעלת סמכויותיו של מיופה כוח.

לסעיף 332 המוצע

הגבלת העניינים שבהם מוסמך מיופה כוח לפעול והתניית תנאים לפעולתו נועדה למצבים שבהם מיופה הכוח פועל בחלק מהנושאים שבהם הוא הוסמך לפעול כנדרש ובחלקם הוא פועל באופן הפוגע בטובתו של הממנה. כך למשל, כאשר מדובר בממנה בעל רכוש משמעותי אשר מיופה הכוח שהוא בן זוגו של הממנה או אדם אחר, אינו מסוגל לנהל, בעוד בעניינים אישיים של הממנה – כמו החלטות הנוגעות לטיפול רפואי, הוא פועל באופן מושכל. לאור העובדה שהממנה בחר באותו אדם גם לניהול רכושו, לא די בכך שהגבלת המינוי עשויה להיטיב עם הממנה אלא יש להראות כי בהעדר ההגבלה תיפגע טובתו של הממנה, לרבות פגיעה הנוגעת לרכושו.

סעיף קטן (א) המוצע משאיר שיקול דעת רחב באשר לתנאים ולמגבלות שבית המשפט יוכל להטיל, והם יכולים להתייחס להיקף העניינים או לתנאים מוקדמים לפעולתו, לרבות דרישה לקבלת אישור מראש מבית המשפט לשם הפעלת סמכויות מסוימות, או התניית המשך פעילותו בהמצאת ערובה, בדומה לאמור בסעיף 58 לחוק.

מינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח אף הוא כלי המאפשר את המשך פעולתו של מיופה כוח אשר דרך פעולתו אינה מספקת. סעיף קטן (ב) המוצע מסמיך את בית המשפט למנות לממנה אפוטרופוס נוסף על מיופה הכוח, לעניינים שלגביהם בית המשפט הגביל את סמכויותיו של

בעת היותו מסוגל להבין בדבר, בעוד שבית המשפט, מטבע הדברים, מחליט בעבורו.

כאמור בחלק הכללי של דברי ההסבר, לצד עקרון כיבוד הרצון של הממנה קיימת מחויבותה הכללית של החברה להגן על מי שאינו מסוגל לדאוג לענייניו ולשמור על טובתו. בית המשפט ייכנס לתמונה, ביוזמתו או ביוזמת גורם אחר, מקום שבו לא יהיה די בייפוי הכוח המתמשך כדי להגן על הממנה ולשמור על זכויותיו, או במקרים מיוחדים שבהם מיופה הכוח עצמו או הממנה יבקש את סיועו של בית המשפט.

אף כאן מדובר במגוון כלים העומדים לרשות בית המשפט, אשר מידת ההתערבות שבהם ברצונו של הממנה ובאוטונומיה שלו משתנים, החל ממתן הוראות למיופה הכוח בקשר להפעלת הסמכויות שהופקדו בידו, עבור במינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח או בהגבלת העניינים שבהם מוסמך מיופה הכוח לפעול ועד לביטולו המלא של ייפוי הכוח המתמשך ומינוי אדם אחר כאפוטרופוס לממנה. על בית המשפט להימנע מלהשתמש בכלי שהתערבותו ברצון הממנה גדולה יותר כאשר ניתן להסתפק בכלי "רך" יותר.

לסעיף 332 המוצע

מוצע לאפשר למיופה כוח לפנות לבית המשפט ולבקש הוראות בנוגע להפעלת סמכויותיו. בקשה כזו נועדה למצבים שבהם מיופה הכוח מעוניין לקבל את סיועו של בית המשפט בהכרעה מורכבת, או במקרה של החלטה או פעולה בעניין אישי מהותי שהממנה עצמו עומד בהתנגדותו לה ומיופה הכוח סבור כי היא נדרשת לשם שמירת טובתו. יודגש, כי כאשר נתן הממנה הנחיות מקדימות בעניין מסוים, בית המשפט אינו רשאי לתת הוראות הסוטות מהנחיות אלה, גם אם הוא סבור כי זוהי טובת הממנה, אלא בהתקיים נסיבות מיוחדות: קושי או העדר אפשרות לביצוע ההנחיות המקדימות או אם קיומן

(ב) בית המשפט רשאי למנות לאדם אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח, בעניינים שנכללו בייפוי הכוח, אם ראה כי יש צורך בכך לשם מניעת פגיעה בטובת הממנה; מינה בית המשפט אפוטרופוס נוסף על מיופה הכוח לפי סעיף קטן זה, יחולו לעניין פעולותיהם של מיופה הכוח ושל האפוטרופוס באותם עניינים הוראות סעיף 46.

332כג. (א) בית המשפט רשאי לבטל ייפוי כוח מתמשך או מינוי על ממשך בידי בית המושט ביטול ייפוי כוח מתמשך בידי בית המושט פיו, בהתקיים אחד מאלה:

- (1) מיופה הכוח לא מפעיל את הסמכויות שבייפוי הכוח כראוי וכתוצאה מכך נפגעת טובת הממנה פגיעה של ממש;
- (2) ייפוי הכוח ניתן כתוצאה ממרמה, מניצול או מהפעלת לחץ או השפעה בלתי הוגנת על הממנה או שהוא ניתן בעת שהממנה לא היה בעל כשירות;
- (3) בית המשפט ראה כי לשם שמירת ענייניו של הממנה וטובתו אין די בייפוי הכוח ויש למנות לו אפוטרופוס שידאג לענייניו, כולם או מקצתם, בהתאם לסמכותו לפי סעיף 68.

ד ב ר י ה ס ב ר

כפי שצוין בחלק הכללי של דברי ההסבר, מוסד ייפוי הכוח המתמשך נועד לאותם מצבים שבהם יש לאדם שאינו מסוגל לדאוג לענייניו מעטפת משפחתית או חברתית הדואגת לו, אך מתעורר בחיי היומיום הצורך בקבלת החלטות בנוגע לענייניו רכוש או לעניינים אישיים שלו, ויש צורך בגורם מוסמך שיוכל לקבל החלטות במקומו, אם מתעורר צורך כזה. לעומת זאת, מוסד האפוטרופוס נועד גם למקרים שבהם מדובר באדם שאין מי שידאג לו ברמה היומיומית, יבקרו בביתו וידאג לשלומו או לרכושו וכאשר אין די במתן סמכויות פעולה, אלא יש צורך בהטלת "תפקיד" על אדם או על תאגיד לדאוג לשלומו או לרכושו של אותו אדם. הטלת תפקיד זה טומנת בחובה גם הטלת פיקוח ציבורי וחובות דיווח החלים על אפוטרופסים, אשר עשויים אף הם לשמש סיבה למינוי אפוטרופוס דווקא. במקרים שבהם מתברר לבית המשפט קיומו של צורך מהותי במינוי אפוטרופוס כאמור, ישקול בית המשפט את התאמתו של מיופה הכוח עצמו לשמש בתפקיד אפוטרופוס וייתן עדיפות למינוי, אם הוא אכן מתאים לכך ומסכים למינוי.

כדי לשמור על כיבוד רצונו של אדם גם בהליך הביטול של ייפוי כוח מתמשך, הגבלת העניינים בייפוי הכוח או מינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח, על בית המשפט לשמוע את הממנה, אם הוא מסוגל להבין בדבר וניתן לברר את דעתו (ר' סעיף 332כד המוצע). במקביל, מוצע להרחיב את מעגל הזכאים לפנות לבית המשפט, כך שיכלול גם את היועץ המשפטי לממשלה או את בא כוחו וקרובו של הממנה, או ידיד קרוב שלו. זאת, כדי לאפשר, למי שדואג לממנה וחושש כי מיופה הכוח פוגע בטובתו, לפעול לתיקון המצב.

מיופה הכוח, או להימנע מהגבלת ייפוי הכוח ובמקום זאת למנות אפוטרופוס נוסף על מיופה הכוח לאותם עניינים שבהם מוסמך מיופה הכוח לפעול.

במקרים כאלה יפעלו מיופה הכוח והאפוטרופוס כאפוטרופסים במשותף, בהתאם לאמור בסעיף 46 לחוק. האמור בסעיף קטן זה אינו גורע מסמכות בית המשפט למנות אפוטרופוס לצד מיופה הכוח, מקום שבו ייפוי הכוח ניתן מראש לעניינים מסוימים (למשל ענייני רכוש) בעוד שבעניינים האחרים לא ניתן ייפוי כוח כלל.

לסעיפים 332 ו-332כד המוצעים

לצד האפשרות למנות אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח, רשאי בית המשפט לנקוט פעולה שבמהותה היא "מתערבת" יותר ברצון הממנה – לבטל את ייפוי הכוח המתמשך או את המינוי על פיו. לכך נקבעו שלושה תנאים חלופיים כמפורט בסעיף 332כד המוצע.

שני התנאים הראשונים שבסעיף קטן (א), נוגעים לפגם בדרך פעולתו של מיופה הכוח או במינויו של מיופה הכוח. במקרי ביטול כאלה רשאי בית המשפט למנות אפוטרופוס לממנה, במקום מיופה הכוח, אם התעורר צורך בכך. התנאי החלופי השלישי נוגע למקרה שבו לשם שמירת ענייניו של הממנה וטובתו אין די בייפוי הכוח המתמשך ויש למנות לו אפוטרופוס. על פי תנאי זה, יכול שלא יהיה פגם בהחלטותיו של מיופה הכוח ובדרך הפעלת סמכויותיו ובכל זאת יהיה צורך במינוי אפוטרופוס. כדי להמעיט בהתערבות מקום שאין צורך בכך, מוצע לקבוע כי כאשר מינה אדם בייפוי הכוח המתמשך כמה מיופי כוח, רשאי בית המשפט לבטל את ייפוי הכוח המתמשך לגבי כל מי שהתקיימו בו התנאים לביטול, אך להשאיר בתוקף את מינוייהם של מיופי הכוח האחרים.

(ב) בקשה לביטול ייפוי כוח מתמשך בידי בית המשפט לפי סעיף זה וכן בקשה להגבלת ייפוי כוח מתמשך או למינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח לפי סעיף 32כב, רשאים להגיש היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, קרובו של הממנה או ידיד קרוב שלו, ורשאי בית המשפט לבטל ייפוי כוח מתמשך לפי סעיף זה גם ביוזמתו.

(ג) לא יבטל בית המשפט ייפוי כוח מתמשך אלא אם כן ראה כי לא ניתן להגיע לתוצאה שלשמה נועד הביטול ולשמור על טובתו של הממנה, בדרך של הגבלת ייפוי הכוח, קביעת תנאים בו, מינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה הכוח או בכל דרך אחרת שבסמכותו המגבילה פחות את ההתערבות בייפוי הכוח.

(ד) מונו כמה מייפוי כוח בייפוי כוח אחד, רשאי בית המשפט לבטל את המינוי על פי ייפוי הכוח לגבי כולם או מקצתם.

(ה) התקיימו התנאים לביטול ייפוי כוח מתמשך או מינוי על פיו לפי סעיף זה, רשאי בית המשפט למנות אפוטרופוס לממנה בהתאם להוראות לפי הפרק הרביעי; ביטל בית המשפט ייפוי כוח לפי סעיף קטן (א)32, ייתן עדיפות למינויו של מיופה הכוח כאפוטרופוס, אם הוא מתאים לכך.

(ו) נתן הממנה הנחיות מקדימות למיופה כוח, בייפוי כוח מתמשך שבוטל, ומינה בית המשפט אפוטרופוס באותם עניינים, יקבע בית המשפט את האמור בהנחיות המקדימות כהנחיות לפעולתו של האפוטרופוס שמינה, אלא אם כן ראה שטובת הממנה דורשת לסטות מהן.

32כב. בטרם יחליט בית המשפט על הגבלת העניינים שבהם מוסמך מיופה כוח לפעול או על מינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח, לפי סעיף 32כב או על ביטול ייפוי כוח ומינוי אפוטרופוס במקומו של מיופה כוח, לפי סעיף 32כג, ישמע בית המשפט את הממנה אם הוא מסוגל להבין בדבר וניתן לברר את דעתו בעניין.

שמיעת הממנה

סימן ו': הנחיות מקדימות למיופה כוח

32כב. (א) ממנה רשאי לתת בייפוי כוח מתמשך הנחיות מקדימות למיופה הכוח, שבהן יפרט את רצונו לגבי החלטות עתידיות שיתקבלו בשמו או פעולות שיינקטו בשמו על ידי מיופה הכוח בעניינים הנכללים בייפוי הכוח המתמשך.

מתן הנחיות מקדימות למיופה כוח

ד ב ר י ה ס ב ר

כיום מאפשר הדין לאדם להשפיע על האופן שבו ינהל רכושו לאחר מותו, באמצעות צוואה הקובעת למי יינתן הרכוש, ובמידה מסוימת אילו תנאים יחולו על ניהולו. לעומת זאת, אין הוא יכול להשפיע על מה שיקרה לו עצמו ולרכושו בעודו חי אך במצב שבו הוא כבר לא יהיה מסוגל להבין ולהביע רצון לגבי ענייניו.

סימן ו': הנחיות מקדימות למיופה כוח

לסעיפים 32כב עד 32כז המוצעים

פעמים רבות מתלבטים אפוטרופסים וקרובי משפחה של אדם שאינו מסוגל כבר לנהל את ענייניו ולהבין בהם, כיצד עליהם לפעול בנוגע להחלטות ופעולות בענייניו, ובמיוחד כיצד אותו אדם היה מעוניין שיהגו בו או ברכושו.

(ב) התעורר צורך לקבל החלטה או לבצע פעולה בשם הממנה, שבקשר אליה ניתנה הנחיה מקדימה על ידו, יפעל מיפופ הכוח בהתאם להנחיה המקדימה שניתנה בייפוי הכוח; הנחיה מקדימה הניתנת לפירושים תפורש לפי אומד דעתו של הממנה כפי שהוא משתמע מתוך ההנחיה המקדימה ומנסיבות העניין; היתה הנחיה מקדימה בלתי אפשרית לקיום אך ניתן לקיימה בשינויים שאין בהם כדי לשנות את מהותה (בסעיף זה – קיום בקירוב), רשאי מיפופ הכוח לקיימה בקירוב.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב) יהיה מיפופ הכוח פטור מלפעול בהתאם להנחיה מקדימה בהתקיים אחד מאלה:

(1) קבלת ההחלטה או ביצוע הפעולה הם בלתי אפשריים ולו בקיום בקירוב, או כרוכים בהוצאה כספית שאין בידי הממנה להוציאה או שהיא בלתי סבירה ביחס להיקף רכוש של הממנה, בשים לב לצרכיו האישיים בהווה ואלה הצפויים בעתיד;

(2) קבלת ההחלטה או ביצוע הפעולה הם בלתי חוקיים או בלתי מוסריים.

(ד) הוסמך מיפופ כוח לפעול בעניין מסוים שבו ניתנה הנחיה מקדימה, והתקיימו התנאים שבסעיף קטן (ג) הפוטרים אותו מלפעול לפי ההנחיה המקדימה, יפעל באותו עניין לטובת הממנה ולשמירת זכויותיו בהתאם לדרכי הפעולה שבסעיפים 67 עד 167, בשינויים המחויבים.

ד ב ר י ה ס ב ר

הנוטה למות, שכן לעניין זה יש הסדר מיוחד בחוק החולה הנוטה למות, ולפיו יש לפעול.

מוצע כי אדם שערך ייפוי כוח מתמשך יהיה רשאי לתת בו הנחיות מקדימות לממנה, בעניינים הנכללים בייפוי הכוח. על מיפופ הכוח יהיה לפעול בהתאם להנחיות המקדימות, או בקירוב להן – אם לא ניתן לפעול לפיהן במדויק. בשונה מאפוטרופוס שמינה בית המשפט, אין על מיפופ כוח לבחון אם דרך הפעולה שנבחרה על ידי הממנה תואמת את טובתו אלא עליו לכבד את רצונו של הממנה. בדומה להוראה הקבועה בסעיף 54(א) לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה), לעניין פירוש צוואה, גם הוראה מקדימה תפורש לפי אומד דעתו של הממנה כפי שהוא משתמע מתוך ההנחיה עצמה ומנסיבות העניין.

עם זאת, בשל נסיבות הקשורות במציאות או בהנחיות עצמן, לא תמיד ניתן לבצע את ההנחיות המקדימות. לפיכך סעיף 332(ג) המוצע קובע חריגים המאפשרים למיפופ הכוח לסטות מהוראותיה של הנחיה מקדימה: אם קבלת ההחלטה או ביצוע הפעולה הם בלתי אפשריים ולו בקיום בקירוב, או כרוכים בהוצאה כספית שאין בידי הממנה להוציאה או שהיא בלתי סבירה ביחס להיקף רכוש של הממנה, בשים לב לצרכיו האישיים בהווה ואלה הצפויים בעתיד; או כאשר קבלת ההחלטה או ביצוע הפעולה,

על פי המוצע בסימן זה, יוכל אדם לתת הנחיות מקדימות שבהן יפרט את רצונו לגבי החלטות עתידיות שיתקבלו בשמו או פעולות שיינקטו בשמו, בכל נושא שהוא, בזמן שהוא כבר לא יהיה מסוגל לדאוג לענייניו ולהביע רצון. הנחיות מקדימות יוכלו להינתן בין אם מינה אדם מיפופ כוח ובין אם לאו, כאשר במקרה האחרון יחולו ההנחיות המקדימות על אפוטרופוס שמינה בית המשפט (ר' לעניין הנחיות מקדימות למינוי אפוטרופוס דברי ההסבר לסעיף 5 להצעת החוק – הוספת סעיף 35א לחוק).

תוקפן המחייב של ההנחיות מוגבל להפעלת סמכויות ולקבלת החלטות בשמו של הממנה בנוגע לענייניו האישיים או לרכושו, בהתאם לעניינים שנכללו על ידו בייפוי הכוח המתמשך, ואין מדובר בכלי למתן הנחיות לאנשים הקרובים לאדם.

בהתאם למוצע בסעיף 332, הנחיות מקדימות למיפופ כוח יעמדו בתוקפן כל עוד לא בוטלו בידי נותנן, אלא אם כן קבע בית המשפט, בעקבות פנייה של מיפופ הכוח לפי סעיף 332(ה), כי אין לפעול לפי ההנחיות המקדימות, בשל הנסיבות האמורות בסעיף.

על פי האמור בסעיף 332 המוצע, לא ניתן לתת הנחיות מקדימות לפי סימן זה בקשר לטיפול רפואי בחולה

(ה) מיופה כוח רשאי לפנות לבית המשפט בבקשה למתן הוראות בקשר להנחיה מקדימה שיש קושי בביצועה או אם סבר כי קיומה יפגע פגיעה של ממש בטובת הממנה.

תוקפן של הנחיות מקדימות 32כז. הנחיות מקדימות יהיו תקפות כל עוד לא בוטלו בידי נותנן בהתאם לסעיף 32ח, בשינויים המחויבים, אלא אם כן קבע בית המשפט כי לאור הנסיבות האמורות בסעיף 32כה(ה) אין מקום לפעול בהתאם להן.

איתחולה 32כז. הוראות סימן זה לא יחולו על מתן הנחיות מקדימות למיופה כוח בקשר לטיפול רפואי בחולה הנוטה למות, כמשמעותן בחוק החולה הנוטה למות.

תיקון סעיף 33

3. בסעיף 33 לחוק העיקרי –

(1) בסעיף קטן (א), בפסקה (4), במקום הסיפה החל במילים "ואין מי שמוסמך" יבוא "ובלבד שלא נתן ייפוי כוח מתמשך בהתאם לפרק שני באותם עניינים או שבית המשפט ראה כי יש מקום למנות לו אפוטרופוס נוסף על מיופה הכוח לפי סעיף 32כב(ב) או כי יש לבטל את ייפוי הכוח לפי סעיף 32כג";

(2) בסעיף קטן (ב), במקום "בן זוגו או קרובו" יבוא "קרובו".

הוספת סעיפים 33א ו-33ב

4. אחרי סעיף 33 לחוק העיקרי יבוא:

"שיקול דעת בית המשפט במינוי אפוטרופוס לבגיר 33א. (א) לא ימנה בית המשפט אפוטרופוס לבגיר, אלא אם כן ראה כי יש צורך בדבר לשם שמירת טובת החסוי וכי לא ניתן להשיג את המטרה שלשמה נדרש מינוי אפוטרופוס ולשמור על טובתו של החסוי בדרך המגבילה פחות את זכויותיו, חירותו ועצמאותו.

ד ב ר י ה ס ב ר

לעיל, על פי נטיית הפסיקה, מיופה כוח רגיל אינו מוסמך לפעול בשמו של אדם שאינו מסוגל לדאוג לענייניו. כדי להבהיר את המצב המשפטי, מוצע לקבוע כי בית המשפט יהיה רשאי למנות אפוטרופוס לאדם כל עוד לא ניתן באותו עניין ייפוי כוח מתמשך. כאשר ניתן ייפוי כוח מתמשך, יוכל בית המשפט למנות לאותו אדם אפוטרופוס רק אם התקיימו התנאים למינוי אפוטרופוס נוסף שבסעיף 32כב(ב) המוצע או התנאים לביטול ייפוי הכוח המתמשך שבסעיף 32כג המוצע.

סעיפים מוצע לתקן את ההגדרה "קרוב" שבסעיף 80(2), 8 ו-14 לחוק, כך שתכלול גם את בן זוגו של אדם. בהתאמה, מוצע לתקן את סעיף 48 לחוק שעניינו, בין השאר, ניגוד אינטרסים בפעולה משפטית בין החסוי לבין האפוטרופוס, בן זוגו או קרוביו של האפוטרופוס.

סעיף 4 מוצע להוסיף את סעיפים 33א ו-33ב לחוק.

לסעיף 33א המוצע

לסעיף קטן (א)

סעיף 33 לחוק אינו מפרט את השיקולים שעל בית המשפט לשקול בטרם ימנה אפוטרופוס לבגיר ובטרם יקבע

בהתאם להנחיה המקדימה, הם בלתי חוקיים או בלתי מוסריים. הוראה דומה קיימת גם בסעיף 34 לחוק הירושה, לעניין צוואה. בכל מקרי הפטור שהוזכרו לעיל, מיופה הכוח רשאי אך אינו חייב לפנות לבית המשפט לשם קבלת הוראותיו, והוא רשאי להפעיל את שיקול הדעת בעצמו.

במקרה שבו יש קושי בקיום הנחיה מקדימה או אם סבר מיופה כוח כי קיום ההנחיה יפגע פגיעה של ממש בטובת הממנה, רשאי הוא לסטות מההנחיות רק באישור בית המשפט (סעיף 32כה(ה) המוצע).

לאור העובדה שמדובר בהבעת רצון מפורשת של הממנה, אין די בכך שטובת הממנה, בין מגוון דרכי הפעולה האפשריות, היא לפעול אחרת מזו שבהנחיה אלא יש להראות כי דרך הפעולה שנקבעה בהנחיה תפגע פגיעה של ממש בטובת הממנה.

סעיף 33א(1) מוצע לתקן את סעיף 33 לחוק, הקובע אימתי יתמנה אפוטרופוס. לפי פסקה (4) של

סעיף 33א(א) לחוק, בית המשפט רשאי למנות אפוטרופוס "לאדם אחר שאינו יכול, דרך קבע או דרך ארעי, לדאוג לענייניו, כולם או מקצתם, ואין מי שמוסמך ומוכן לדאוג להם במקומם". המילים "ואין מי שמוסמך ומוכן לדאוג להם במקומם" יצרו אי בהירויות בשאלה מיהו זה שמוסמך לדאוג לחסוי על אף שהוא לא מונה כאפוטרופוס. כאמור

(ב) מינוי אפטרופוס לבגיר ייעשה לאחר שהיועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו הודיע לבית המשפט אם הבגיר הפקיד ייפוי כוח מתמשך או הנחיות מקדימות אצל האפטרופוס הכללי; הפקיד הבגיר ייפוי כוח מתמשך אצל האפטרופוס הכללי המתייחס לאותם עניינים שלשמן מתבקש בית המשפט למנות אפטרופוס, לא ימנה בית המשפט אפטרופוס לבגיר אלא אם כן מתקיימים התנאים למינוי אפטרופוס נוסף על מיופה הכוח לפי סעיף 32(ב) או שיפוי הכוח או מינוי על פיו בוטלו לפי סעיף 32(ג); הפקיד אדם הנחיות מקדימות אצל האפטרופוס הכללי, יורה בית המשפט לאפטרופוס שמינה לפעול בהתאם להן או בקירוב להן כאמור בסעיף 32(ב), אלא אם כן התקיים תנאי מהתנאים המנויים בסעיפים קטנים (ג) או (ה) של הסעיף האמור.

(ג) בית המשפט הממנה אפטרופוס לבגיר לפי סעיף 33 יפרט בהחלטתו את העניינים שיימסרו לאפטרופוס מבין העניינים האלה:

- (1) עניין מסוים או עניינים מסוימים שיקבע בית המשפט;
- (2) עניינים רפואיים;

ד ב ר י ה ס ב ר

להנחיות המקדימות או בקירוב להן, בית המשפט רשאי שלא להורות כאמור, אם התקיימו התנאים לפי סעיף 32(ג) או (ה) המוצע, בשינויים המחויבים, שבהתקיימם מיופה כוח רשאי שלא לפעול לפי הוראות מקדימות (העדר אפשרות לקיימן, כרוכים בהוצאה כספית שאין בידי הממנה להוציאה או שהיא בלתי סבירה, אי־מוסריות ואי־חוקיות) או אם סבר בית המשפט כי קיומן יפגע בטובת החסוי.

לסעיף קטן (ג)

הסעיף מעגן את עקרון האמצעי הפחות מגביל כאשר יש מקום למינוי אפטרופוס לבגיר והשאלה היא היקפו של מינוי כאמור. כיום נוהגים בתי המשפט לסווג את צווי המינוי לשלושה סוגים – "אפטרופוס לרכוש", "אפטרופוס לגוף" ומינוי "כללי" – המשותף לענייני "גוף ורכוש". בפועל, חלק גדול מהמינויים הם כלליים ומינויים לעניינים מסוימים הם מועטים ובדרך כלל נוגעים לטיפולים רפואיים.

כדי לחזק את המגמה של מינויים לעניין מסוים או לעניינים מסוימים, מוצע לפרט בחוק קבוצות עניינים שהניסיון מראה כי האבחנה ביניהם רלוונטית בתחום האפטרופוסות:

- (1) עניין מסוים או עניינים מסוימים שיקבע בית המשפט;
- (2) עניינים רפואיים;

אילו עניינים יש להפקיד בידיו. מוצע לעגן בסעיף 33(א) את עקרון הצורך ואת עקרון האמצעי הפחות מגביל, ולקבוע כי לא ימנה בית המשפט אפטרופוס לאדם בגיר אלא אם כן ראה כי יש צורך בדבר לשמירת טובת החסוי וכי לא ניתן להגיע לתוצאה שלשמה מונה האפטרופוס ולשמור על טובתו בדרך המגבילה פחות את זכויותיו, חירותו ועצמאותו. כך למשל, כאשר מדובר באדם שהגיע לגיל מבוגר ויש לו קושי להגיע לבנק כדי לבצע פעולות בנקאיות, אך הוא צלול ומסוגל לדאוג כדבעי לענייניו, יתכן שדי במצב כזה במתן ייפוי כוח רגיל (או בייפוי כוח מתמשך בענייני רכוש), או בפתיחת חשבון משותף עם בן משפחה. אם יש לאותו אדם קושי לגשת לקבל גמלה מהביטוח הלאומי בעצמו, ייתכן שדי במינוי מקבל גמלה.

לסעיף קטן (ב)

סעיף קטן זה מעגן את העדיפות הניתנת לייפוי כוח מתמשך ולהנחיות מקדימות לאפטרופוס, המבטאים את רצון החסוי. הסעיף קובע מנגנון לבירור אם הופקד ייפוי כוח מתמשך, וזאת כדי למנוע מצב שבו ימונה לאדם אפטרופוס למרות קיומו של ייפוי כוח מתמשך באותו עניין.

הדבר כפוף לאותם חריגים של ביטול ייפוי כוח מתמשך ומינוי אפטרופוס נוסף על מיופה כוח, שהוזכרו לעיל. כאשר הופקדו הנחיות מקדימות לפי סעיף 33 המוצע, ולא נקבע בהן מי ימונה כאפטרופוס, יורה בית המשפט לאפטרופוס שמינה, בצו המינוי, לפעול בהתאם

(3) עניינים אישיים;

(4) ענייני רכוש;

(5) כלל ענייני החסוי.

(ד) בבוא בית המשפט לקבוע את העניינים שיימסרו לאפוטרופוס שמונה לבגיר לפי סעיף זה יצמצם בית המשפט ככל האפשר את העניינים שיימסרו לאפוטרופוס אם ניתן להשיג את המטרה שלשמה מונה האפוטרופוס ולשמור על טובתו של החסוי בלי לקבוע עניינים נוספים, וכן יצמצם את תקופת המינוי אם ניתן להשיג את המטרה כאמור במינוי לתקופה קצרה יותר.

(ה) בית המשפט רשאי לתת בצו המינוי הוראות מוקדמות בנוגע לפעולתו של אפוטרופוס ולקבוע תנאים והגבלות לגבי פעולתו כאמור.

333. מי שניתן לו ייפוי כוח שאינו ייפוי כוח מתמשך אשר היה בתוקף עד למועד שבו חדל הממנה להיות מסוגל להבין בדבר, רשאי לפנות לבית המשפט ולבקש להתמנות אפוטרופוס לחסוי בעניין שלגביו ניתן ייפוי הכוח, ובית המשפט רשאי למנותו אם ראה כי טובת החסוי היא למנותו אפוטרופוס לאותם עניינים, ובלבד שהחסוי לא נתן באותו עניין ייפוי כוח מתמשך או הנחיות מקדימות כאמור בסעיף 32כזה שבהן ביקש את מינויו של אדם אחר אפוטרופוס.

בקשת מיפוח
כוח להתמנות
אפוטרופוס

ד ב ר י ה ס ב ר

כמו כן, נדרש בית המשפט לצמצם את תקופת מינויו של האפוטרופוס אם ניתן להשיג את המטרה שלשמה מונה במינוי לתקופה קצרה יותר.

לסעיף קטן (ה)

בהתאם לקו המנחה המבקש להתאים את המינוי לצרכיו של החסוי המסוים, מוצע לקבוע כי בית המשפט רשאי לתת בצו המינוי הוראות מוקדמות לאפוטרופוס ולקבוע תנאים והגבלות בנוגע לפעולתו.

לסעיף 333 המוצע

כאשר אדם לא ערך ייפוי כוח מתמשך אך בשלב כלשהו בחייו נתן ייפוי כוח רגיל, כמו ייפוי כוח לעורך דין שייצגו בתביעה משפטית, או ייפוי כוח לאדם שנהל רכוש מסוים שלו, והממנה חדל להיות מסוגל להבין בדבר, עשוי להיווצר מצב שבו מיפוח הכוח לא יהיה רשאי עוד לפעול על פי ייפוי הכוח, בהתאם לפסיקה המובאת בחלק הכללי של דברי ההסבר לפרק שני, אשר קבעה כי ייפוי כוח פוקע כאשר חדל אדם להבין בטיב השליחות (ר' דברי ההסבר לסעיפים 2, 16 ו-17).

עצם מתן ייפוי כוח לאדם עשוי להצביע על כך שהממנה סמך עליו באותו עניין שבו ניתן ייפוי הכוח. כמו כן, ייתכן שמיפוח הכוח נמצא באמצע ביצוע השליחות והפסקתה עקב מצבו של הממנה עשויה לפגוע באינטרסים

(3) עניינים אישיים;

(4) ענייני רכוש;

(5) כלל ענייני החסוי.

אשר לעניינים האישיים – כיום עניינים אלה מכונים בצווי המינוי של בית המשפט בשם "ענייני גוף", כינוי אשר יש בו צמצום של האדם לגופו בלבד, ולפיכך מוצע להחליפו. העניינים הרפואיים נכללים במסגרת עניינים אישיים אך הם יכולים לעמוד גם כקבוצה בפני עצמה מקום שבו הצורך היחיד במינוי הוא לשם מתן הסכמה לטיפול רפואי.

לסעיף קטן (ד)

על פירוט עניינים אלה, מוצע להחיל את עקרון האמצעי הפחות מגביל ולקבוע כי בבוא בית המשפט לקבוע את העניינים שיימסרו לאפוטרופוס לבגיר, יצמצם ככל האפשר את העניינים אשר יימסרו לאפוטרופוס אם ניתן להשיג את המטרה שלשמה מונה האפוטרופוס ולשמור על טובתו של החסוי, בלי לקבוע עניינים נוספים. גם בתוך הקבוצות יש לצמצם את היקף המינוי בהתאם למטרה שלשמה הוא נעשה ולפיכך, בהעדר צורך לכך, על בית המשפט להעדיף את האפשרות למנות אפוטרופוס לעניין מסוים או לעניינים מסוימים כפי שיקבע, על פני מינוי לכלל ענייני הרכוש או לכלל העניינים האישיים.

35א. (א) אדם בגיר שהוא בעל כשירות רשאי לתת הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס (בסעיף זה – הנחיות מקדימות) שבהן יפרט את שמו של אדם, אחד או יותר, שהוא מבקש כי ימונה לו כאפוטרופוס, אם יחדל להיות מסוגל לדאוג לענייניו וכן רשאי לתת הנחיות מקדימות שבהן יפרט את רצונו לגבי החלטות עתידיות שיתקבלו בשמו או פעולות שיינקטו בשמו על ידי האפוטרופוס שימונה לו כאמור; לענין זה, "בעל כשירות" – מי שמסוגל להבין את המשמעות של מתן הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס, מטרותיהן ותוצאותיהן.

(ב) הנחיות מקדימות לפי סעיף זה ייערכו בכתב לפי טופס שייקבע בתקנות ויחתמו בפני עורך דין; טופס הנחיות מקדימות המתייחס גם לעניינים רפואיים ייקבע בהסכמת שר הבריאות.

(ג) הנחיות מקדימות לפי סעיף זה יופקדו אצל האפוטרופוס הכללי; ההפקדה תהיה במסירת עותק מקורי של ההנחיות על ידי הממנה בעצמו או על ידי עורך הדין שבפניו הן נערכו; הפקדת ההנחיות המקדימות היא תנאי מוקדם לתוקפן.

ד ב ר י ה ס ב ר

ראה כי אין מקום לפעול בהתאם להנחיות המקדימות האמורות, מהסיבות הפוטורות מיופה כוח מלפעול לפי הנחיות מקדימות כמפורט בסעיף 32(ג) או אם סבר כי קיום ההנחיה יפגע פגיעה של ממש בטובת החסוי. באופן מעשי, ההסמכה ליועץ המשפטי לממשלה ולבא כוחו וכן לפקיד סעד לסדרי דין, לקבל מידע על הפקדת ייפוי כוח מתמשך והנחיות מקדימות שבסעיף 32(א) (3) (המוחלטת בסעיף 335א(ה) גם לענין הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס) נועדה לאפשר להם, כמשיבים או כנותני תסקירים לבית המשפט בתיקי אפוטרופסות, לבחון קודם לכן אם האדם שבעניינו מוגשת בקשה לאפוטרופסות הפקיד הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס.

הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס ייערכו בכתב, בטופס שייקבע בתקנות. בדומה לייפוי כוח מתמשך, גם הנחיות מקדימות יחתמו בפני עורך דין ותהיה חובה להפקידן אצל האפוטרופוס הכללי. טופס לענין הנחיות מקדימות המתייחסות גם לעניינים רפואיים, ייקבע בהסכמת שר הבריאות.

הוראות נוספות החלות על עריכת ייפוי כוח מתמשך, יחולו, בשינויים המחויבים, גם על הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס וכן גם ההוראות הנוגעות להפקדתו של ייפוי כוח מתמשך, קבלת מידע על ההפקדה ומועד כניסתו לתוקף.

הנחיות מקדימות יפקעו בהתקיים תנאים שקבע הממנה או בפטירתו, והוא יוכל לבטלן בעצמו בדרך שבה מבטל ממנה ייפוי כוח מתמשך, וכל עוד הוא עצמו בעל

של הממנה. לפיכך, מוצע לאפשר למיופה הכוח לפנות לבית המשפט ולבקש להתמנות כאפוטרופוס לאותו עניין. בית המשפט רשאי למנותו כאפוטרופוס, אם ראה כי טובת החסוי היא למנותו כאפוטרופוס לאותם עניינים. על בית המשפט לבחון אם אותו אדם אכן מתאים לשמש אפוטרופוס ואם טובתו של החסוי היא להעדיפו על פני מועמדים אחרים (למשל בן משפחה המשמש אפוטרופוס על כלל ענייני החסוי). נוסף על כך, על בית המשפט לוודא כי החסוי לא נתן ייפוי כוח מתמשך באותו עניין או הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס לפי סעיף 335 המוצע, שבהן ביקש את מינויו של אדם אחר כאפוטרופוס באותו עניין.

סעיף 5 לסעיף 335 המוצע

בסעיף 335 מוצע כי הנחיות מקדימות יוכל לתת גם אדם המעדיף שלא לערוך ייפוי כוח מתמשך ולמנות מיופה כוח, אלא להשאיר את הדברים לשיקול דעת בית המשפט, למקרה שיהיה צורך למנות לו אפוטרופוס. כמו כן מוצע לאפשר לאדם לתת הנחיה מקדימה בנוגע לזהותו של אדם שהוא מבקש כי ימונה לו כאפוטרופוס במקרה שיהיה צורך בכך.

סעיף 335א(ה) המוצע קובע כי בכל מקרה שבו יידרש בית המשפט למנות אפוטרופוס לאדם שנתן הנחיות מקדימות, הוא ימנה את מי ששמו צוין בהנחיות המקדימות של אותו אדם כמי שהוא מבקש שימונה לו כאפוטרופוס או יקבע את האמור בהנחיות המקדימות כהנחיות לפעולתו של האפוטרופוס, לפי העניין. זאת, אלא אם כן

(ד) על אף האמור בסעיף 35, נתן אדם הנחיות מקדימות, ימנה בית המשפט לאפוטרופוס את האדם ששמו צוין בהן כאפוטרופוס ובית המשפט יורה לאפוטרופוס לפעול בהתאם להנחיות המקדימות, אלא אם כן התקיימו הנסיבות המפורטות בפסקאות (1) או (2) של סעיף 32(ג) או אם סבר בית המשפט כי מינוי האדם שצוין בהנחיות המקדימות כאפוטרופוס או כי קיום ההנחיות המקדימות יפגעו פגיעה של ממש בטובת החסוי.

(ה) על הנחיות מקדימות לפי סעיף זה יחולו הוראות סעיפים 32(ב), (ג) ו-(ה) עד (ח), 32(ב) ו-(ג), 32(ג), 32(ט), 32(ז) ו-32(2), 32(ב) ו-32(ב), 32(ב) ו-32(ב), 32(ב) ו-32(ב).

(ו) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 67(6).

תיקון סעיף 39

6. בסעיף 39 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) שר המשפטים, בהתייעצות עם שר הרווחה והשירותים החברתיים, רשאי לקבוע הוראות בדבר האחריות והחובות של אפוטרופוס כאמור בסעיף קטן (א), אשר יחולו אם לא נתן בית המשפט בעת המינוי או לאחר מכן, הוראה אחרת; הוראות כאמור ייקבעו בהתאם לסוגי האפוטרופוסות ורשאי השר לקבוע הוראות מיוחדות שיחולו על אפוטרופוסים שהם תאגידים."

ביטול סעיפים
41 ו-42

7. סעיפים 41 ו-42 לחוק העיקרי – בטלים.

ד ב ר י ה ס ב ר

פירוט ההוראות בדבר האחריות והחובות של אפוטרופוסים, המכונות "סל טיפול", פורסמו על ידי האפוטרופוס הכללי לפני כמה שנים בחוברת שהוציא וכן פורסמו באתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי, והן הוכנסו להסכמי שכר הטרחה של תאגידי האפוטרופוסות. ההוראות מחולקות לפי קטגוריות שונות בהתאם לסוג המינוי והמקום שבו נמצא החסוי (קהילה/מוסד).

לפי המוצע, יוסמך שר המשפטים, בהתייעצות עם שר הרווחה והשירותים החברתיים, לקבוע הוראות כאלה בתקנות, כדי לתת להן יתרון תוקף. במסגרת זו מוצע להסמיך את השר לקבוע הוראות נוספות שיחולו על אפוטרופוסים שהם תאגידים, הנובעות מכך שמדובר במי שמשמש כאפוטרופוס למספר רב של חסויים.

סעיף 7 מוצע לבטל את סעיפים 41 ו-42 לחוק.

סעיף 41 לחוק, שעניינו קנה מידה, קובע לאמור:

"קנה מידה"

41. במילוי תפקידיו חייב האפוטרופוס לנהוג לטובת החסוי בדרך שאדם מסור היה נוהג בנסיבות הענין."

סעיף 42 לחוק, שעניינו הקשר עם החסוי, קובע לאמור:

"הקשר עם החסוי"

42. בעניני האפוטרופוסות חייב האפוטרופוס לשמוע את דעת החסוי אם הוא מסוגל להבין בדבר וניתן לברר דעתו."

כשירות. כמו כן, תוקפן של הנחיות מקדימות יפקע גם כאשר בית המשפט יקבע כי אין מקום לפעול בהתאם להן בשל הנסיבות האמורות בסעיף 32(ג) המוצע, או כאשר מינוי האדם שצוין בהנחיות המקדימות כאפוטרופוס או קיום ההנחיות המקדימות יפגעו פגיעה של ממש בטובת החסוי.

העובדה שאדם הניח הנחיות מקדימות אינה פוטרת את האפוטרופוס מהחובה לשמוע את דעת החסוי ולהתייעץ עמו בנוגע להנחיה, אם הוא מסוגל להבין בדבר וניתן לברר את דעתו.

על פי האמור בסעיף 32(ב) המוצע, לא ניתן לתת הנחיות מקדימות לפי חוק זה, בקשר לטיפול רפואי בחולה הנוטה למות שכן לעניין זה יש הסדר מיוחד בחוק החולה הנוטה למות ולפיו יש לפעול.

סעיף 6 מוצע לתקן את סעיף 39 לחוק. התיקון המוצע בפסקה (2) מבקש להסמיך את שר המשפטים, בהתייעצות עם שר הרווחה והשירותים החברתיים, לקבוע הוראות בדבר האחריות והחובות של אפוטרופוסים, אשר יחולו אם לא נתן בית המשפט, בעת המינוי או לאחר מכן, הוראה אחרת. צווי המינוי מטבעם מתייחסים לקטגוריות של נושאים שבהם יטפל האפוטרופוס או לעניין מסוים, אך הם אינם יכולים לפרט את מכלול התפקידים שעל האפוטרופוס לבצע מתוקף המינוי בכל קטגוריה או עניין.

8. תיקון סעיף 48 במסמך 64 לחוק העיקרי, במקום "האפטרופוס, בן זוגו או קרוביו" – יבוא "האפטרופוס או קרוביו".
9. החלפת סעיף 64 במסמך 64 לחוק העיקרי יבוא:
64. "צוואה או מסמך הבעת רצון של הורה של קטין או של אפטרופוס (א) הורה של קטין או אפטרופוס של חסוי שהוא קרוב, רשאי לציין בצוואתו את שמו של אדם שהוא מבקש כי ימונה כאפטרופוס לבנו או לקרובו החסוי לאחר מותו וכן רשאי הוא ליתן הנחיות בעניין מהעניינים הנתונים לפי חוק זה לשיקול דעת בית המשפט או האפטרופוס, כדי שיקימו על ידם לאחר מותו.
- (ב) הורה של קטין או אפטרופוס של חסוי שהוא קרוב, רשאי לציין במסמך שייערך לפי הוראות סעיף זה (בסעיף זה – מסמך הבעת רצון) את שמו של אדם שהוא מבקש כי ימונה כאפטרופוס לבנו או לקרובו החסוי, אם בשל ליקוי נפשי או שכלי הוא יחדל להיות מסוגל לדאוג לילדו או לקרובו החסוי ולקבל החלטות לגביו, וכן רשאי הוא לתת הנחיות בעניין מהעניינים הנתונים לפי חוק זה לשיקול דעת בית המשפט או האפטרופוס, כדי שיקימו על ידם אם הוא יחדל להיות מסוגל לדאוג ולקבל החלטות כאמור.
- (ג) מסמך הבעת רצון ייערך בכתב ויחתם בפני עורך דין, ויחולו לגביו הוראות סעיפים 32(ג) עד (ט), 32(ב), 32(א), 32(1) ו-32(2) ו-32, בשינויים המחויבים.

ד ב ר י ה ס ב ר

כאפטרופוס לבנו או לקרוב אחר (קטין או בגיר) שהוא משמש לו כאפטרופוס, אם בשל ליקוי נפשי או שכלי הוא עצמו יחדל להיות מסוגל לדאוג לילדו או לקרובו החסוי ולא יוכל עוד למלא את התפקיד. במסמך הבעת הרצון יוכל אדם גם לתת הנחיות כיצד יהיה על האפטרופוס ועל בית המשפט לפעול בעניינים הנוגעים לילדו או לקרובו, שלו הוא משמש אפטרופוס.

הסעיף נועד, בין השאר, למצב שבו משמשים הורים אפטרופסים על בנם הבגיר שהוא בעל מוגבלות נפשית או שכלית והם רוצים לוודא כי גם בהגיעם לגיל מבוגר, אם הם עצמם לא יוכלו או להמשיך לדאוג לענייניו, ימונה לו אפטרופוס שהם סומכים עליו. כמו כן, ייתכן שהם בחרו לטפל בו במשך חייו בדרך טיפול מסוימת, והם מבקשים באמצעות ההנחיות שנתנו לוודא שדרך טיפול זו תימשך גם לאחר שהם עצמם לא יוכלו עוד לשמש אפטרופסים.

מאחר שמדובר בהבעת רצון לגבי אדם אחר, הרי שלא ניתן לתת ייפוי כוח מתמשך בעניין זה ויש צורך בהחלטה שיפוטית. עם זאת, בדומה לאמור בסעיף 64 בנוסחו היום, מדובר בהחלטה שיפוטית הנותנת משקל רב לרצונם של ההורים או האפטרופסים הקרובים. על כן, כמו לגבי צוואה, קובע הסעיף המוצע כי האפטרופוס ובית המשפט יפעלו לפי מסמך הבעת הרצון אלא אם כן טובת החסוי דורשת לסטות ממנו או שהחסוי עצמו נתן הנחיות מקדימות בעניין לפי החוק (ר' סעיף קטן (ה) המוצע).

ביטול סעיפים אלה מוצע לאור הכללת העקרונות וההיבטים המפורטים בהם בסעיפים 67 עד 67ה המוצעים. (להרחבה בעניין זה ר' דברי ההסבר לסעיף 11 להצעת החוק – הוספת פרק שלישי).

סעיף 9 מוצע להחליף את סעיף 64 לחוק. סעיף 64 לחוק, שעניינו הוראת צוואה של הורה החסוי או בן זוגו, קובע לאמור:

"הוראת צוואה של הורי החסוי או בן זוגו

64. מתו הורי החסוי או אחד מהוריו או בן זוגו, ובצוואתם ציינו שמו של אפטרופוס או הורה בענין מהעניינים הנתונים לפי פרק זה לשיקול הדעת של בית המשפט או של האפטרופוס, יפעלו בית המשפט והאפטרופוס בהתאם להוראות אלה שבצוואה, אם קיימה כדן, זולת אם ראו שטובת החסוי דורשת לסטות מהן; אין בסעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 28 בנוגע לאפטרופסותו של ההורה שנשאר בחיים."

מטרת הסעיף היא לכבד את רצונו של אדם כפי שהביעו בצוואתו, לגבי הטיפול שיינתן לבנו או לבן זוגו לאחר מותו. כהמשך למגמה שבהצעת חוק זו, המבקשת להתחשב ברצונו של אדם להשפיע על העניינים הנוגעים לו, לא רק לאחר מותו אלא גם בעודו בחיים, מוצע לאפשר לאדם לערוך מסמך הבעת רצון, בעת היותו בעל כשירות, שבו יביע את רצונו בנוגע לאדם שהוא מבקש כי ימונה

(ד) בטרם ימנה בית המשפט אפוטרופוס או ייתן הוראות לפי ההנחיות שבצוואה או במסמך הבעת רצון, ישמע את הקטין או החסוי, לפי העניין, אם הם מסוגלים להבין בדבר וניתן לברר את דעתם.

(ה) ערך אדם צוואה או מסמך הבעת רצון לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), ימנה בית המשפט כאפוטרופוס את האדם ששמו צוין בצוואה או במסמך הבעת הרצון, לפי העניין, ובית המשפט והאפוטרופוס יפעלו בהתאם להנחיות שבצוואה או במסמך הבעת הרצון, אלא אם כן ראו שטובת הקטין או החסוי דורשת לסטות מהן או שהחסוי עצמו נתן הנחיות מקדימות בעניין לפי חוק זה.

(ו) אין בסעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 28 בנוגע לאפוטרופוסותו של ההורה האחר.

הוספת סעיף 67

10. אחרי סעיף 67 לחוק העיקרי יבוא:

"מינוי מפקחים
וסמכויות פיקוח
67ב. (א) האפוטרופוס הכללי רשאי למנות, מבין עובדי משרדו, מפקחים שיהיו נתונים להם הסמכויות לפי סעיף זה, כולן או חלקן, לשם ביצוע ההוראות לפי פרק זה.
(ב) לא ימונה מפקח לפי הוראות סעיף קטן (א), אלא אם כן מתקיימים בו כל אלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

במקביל, מוצע בסעיף 64(א) כנוסחו המוצע לקבוע כי האפשרות של אדם לציין בצוואה את שמו של מי שהוא רוצה שישמש אפוטרופוס לילד או לחסוי לאחר מותו וכן לתת לו הוראות, יחול על הורה או קרוב אחר המשמש אפוטרופוס לקרובו במקום "הורי החסוי או אחד מהוריו או בן זוגו" הנזכרים בסעיף כנוסחו הקיים, שכן בהעדר מינוי כאפוטרופוס אין לאדם סמכויות כלפי ילדו הבגיר או בן זוגו.

בתוך כך מוצע בסעיף 14 להצעת החוק להוסיף להגדרה "קרוב" שבסעיף 80 לחוק גם "בן זוג" (ר' דברי ההסבר לסעיפים 23 ו-8 ו-14 המוצעים).

סעיף 10 מוצע להוסיף את סעיף 67 לחוק, שעניינו סמכויות פיקוח.

האפוטרופוס הכללי משמש מפקח על אפוטרופסים שהתמנו לחסויים, בכל הנוגע להיבטי הרכוש.

סעיפים 51 ו-53 לחוק מחייבים כל אפוטרופוס שהתמנה לחסוי, להגיש לאפוטרופוס הכללי פרטה של נכסי חסוי וכן להגיש לו דין וחשבון כפי שיורה, אחת לשנה לפחות ובפקיעת האפוטרופוסות. האפוטרופוס הכללי אף מוסמך לדרוש מכל אפוטרופוס ידיעות נוספות, ובהתאם לסעיף 52 לחוק בית המשפט רשאי להורות לאפוטרופוס להגיש לאפוטרופוס הכללי שומה של נכסי החסוי.

כיום לא נתונות לאפוטרופוס הכללי בחוק הקיים סמכויות פיקוח וביצוע, לצורך מילוי תפקידו לפי סעיפים אלה, דבר הפוגע ביכולתו לפקח באופן ראוי על ניהול ענייני הרכוש של החסויים בידי האפוטרופסים עליהם.

יודגש, כי הסעיף המוצע מוגבל לאפוטרופסים שהם קרובי משפחה של החסוי לאור המשמעות האישית של קרבה זו.

דרך עריכת מסמך הבעת רצון והכללים שיחולו עליו יהיו דומים לאלה המוצעים לעניין עריכת ייפוי כוח מתמשך והנחיות מקדימות. על מי שנותן מסמך הבעת רצון להיות בעל כשירות למתן ייפוי כוח מתמשך והמסמך כאמור ייערך בכתב ויחתם בפני עורך דין. כמו כן יחולו עליו, בשינויים המחויבים, הוראות נוספות הנוגעות לייפוי כוח מתמשך, ובהן ההוראות בעניין הפקדת ייפוי כוח וקבלת מידע על אודות ההפקדה.

מסמך הבעת רצון ייכנס לתוקף רק כאשר חדל עורכו להבין בדבר שלגביו הוא ניתן, וזאת גם אם מדובר בהבעת רצון בענייני רכוש, שכן כל עוד מדובר באפוטרופוס שהוא בעל כשירות יש מקום שבית המשפט האב למנות אפוטרופוס לקרובו, ישמע את האפוטרופוס בעצמו ולא יסתפק במסמך כלשהו.

כמו כן, על בית המשפט לשמוע את הקטין או הקרוב החסוי, אם הם מסוגלים להבין בדבר וניתן לברר את דעתם, בטרם מינוי אפוטרופוס או מתן הוראות לפי ההנחיות שבצוואה או במסמך הבעת הרצון.

תוקפו של מסמך הבעת רצון יפקע בהתקיים תנאים שקבע עורכו או בפטירתו של עורכו, ועורכו יוכל לבטלו בעצמו, בדרך שבה מבטל ממנה ייפוי כוח מתמשך, וכל עוד הוא בעל כשירות.

- (1) הוא לא הורשע בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לשמש מפקח;
- (2) הוא קיבל הכשרה מתאימה בתחום הסמכויות שיהיו נתונות לו לפי סעיף זה, כפי שהורה האפוטרופוס הכללי בהסכמת השר לביטחון הפנים;
- (3) הוא עומד בתנאי כשירות נוספים כפי שהורה האפוטרופוס הכללי בהתייעצות עם השר לביטחון הפנים.

(ג) לשם פיקוח על ביצוע ההוראות לפי פרק זה, רשאי מפקח, לאחר שהודעה –

(1) לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו;

(2) להיכנס למקום, ובלבד שלא ייכנס למקום המשמש למגורים אלא על פי צו של בית משפט;

(3) לדרוש מכל אדם הנוגע בדבר למסור לו כל ידיעה או מסמך שיש בהם כדי להבטיח את ביצוען של ההוראות לפי פרק זה; בפסקה זו, "מסמך" – לרבות פלט כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995¹⁴.

(ד) מפקח לא יעשה שימוש בסמכויות הנתונות לו לפי סעיף זה, אלא בעת מילוי תפקידו ובהתקיים שני אלה:

(1) הוא עונד באופן גלוי תג המזהה אותו ואת תפקידו;

(2) יש בידו תעודה חתומה בידי האפוטרופוס הכללי המעידה על תפקידו ועל סמכויותיו, שאותה יציג לפי דרישה.

הוספת פרק שלישי 11. לפני פרק רביעי לחוק העיקרי יבוא:

ד ב ר י ה ס ב ר

אליו רק בהסכמתו של מי שגר בו, או על פי צו של בית המשפט.

תנאי הכשירות המוצעים למינוי מפקחים כוללים העדר עבר פלילי רלוונטי, קבלת הכשרה מתאימה לתפקיד הפיקוח ותנאים נוספים שיוורה עליהם האפוטרופוס הכללי, בהתייעצות עם השר לביטחון הפנים.

סעיף 11 לפרק שלישו המוצע: עקרונות ודרכי פעולה של אפוטרופוס – כללי

מוצע להוסיף לחוק פרק שלישי, שעניינו עקרונות ודרכי פעולה של אפוטרופוס.

הפרק המוצע מבקש לקבוע מהם החיובים של אפוטרופוס שמינה בית המשפט ומהן דרכי הפעולה שלפיהן על אפוטרופוס לפעול ביחס לחסוי בגיה.

לאור האמור, מוצע להסמיך את האפוטרופוס הכללי למנות, מבין עובדי משרדו, מפקחים שיהיו נתונות להם סמכויות ביצוע הכוללות סמכות לדרוש מכל אדם להזדהות לפניו וכן לדרוש מכל אדם הנוגע בדבר למסור להם כל ידיעה ומסמך, לרבות פלט של מחשב, שיש בהם כדי להבטיח את מילוי תפקידם בפיקוח על ענייני הרכוש של חסויים. מידע כאמור יוכלו המפקחים, בין השאר, לדרוש מהאפוטרופוס עצמו, וכן מאנשים וגופים שיש להם מידע בנוגע לכספי החסוי ולרכושו.

כמו כן, יהיה מפקח מוסמך להיכנס למקום שבו נמצא אפוטרופוס, לרבות משרדיהם של תאגידי אפוטרופוסות, ובלבד שהדבר נדרש לצורך מילוי תפקידו. ואולם כאשר מדובר במקום המשמש למגורים, יוכל המפקח להיכנס

¹⁴ ס"ח התשנ"ה, עמ' 366

“פרק שלישי: עקרונות ודרכי פעולה של אפוטרופוס

- טובת החסוי 67ג. במילוי תפקידיו והפעלת סמכויותיו ינהג האפוטרופוס לטובת החסוי; לצורך קביעת טובתו של חסוי בגיר יתחשב האפוטרופוס בעקרונות שבסעיף 67ד.
- חיובי האפוטרופוס 67ד. (א) אפוטרופוס חייב לפעול בשקידה, במיומנות, במסירות ובלא התרשלות, ולנהוג בתום לב לטובת עניינו של החסוי ולא לטובת עניינו שלו.
- (ב) אפוטרופוס שהוא בעל מקצוע שהתמנה כדי שיפעיל את כישוריו המקצועיים יפעל במסירות ובמקצועיות כמו שבעל מקצוע כהגדרתו בסעיף 32א היה מפעיל כלפי לקוחו.
- (ג) אפוטרופוס לרכוש ינהל את רכוש החסוי שאינו רכוש הדרוש לרווחתו האישית של החסוי או להבטחת טובתו, באופן המועיל לשמירת הרכוש ולעשיית פירות.
- (ד) לא יקבל אפוטרופוס טובת הנאה מאדם שלישי ביחס להפעלת סמכויותיו ומילוי תפקידיו, ובכפוף לאמור בסעיף 48 לא ימצא במצב של ניגוד ענינים.
- דרכי פעולתו של אפוטרופוס שמונה לחסוי בגיר 67ה. במילוי תפקידיו והפעלת סמכויותיו יפעל אפוטרופוס שמונה לחסוי בגיר בהתאם לעקרונות אלה:

ד ב ר י ה ס ב ר

כבר היום בסעיף 41 לחוק ומוצע לבטל סעיף זה (ר' דברי ההסבר לסעיף 7 להצעת החוק) ולשלב את תוכנו, ביתר פירוט, בפרק שלישי המוצע.

לסעיף 67 המוצע

החייבים שבסעיף המוצע מבטאים את חובת האמון שחב אפוטרופוס לחסוי. החייבים שבסעיף 67ד(א) לקוחים מתוך המשמעות של חיוב אמון לפי סעיף 435 להצעת חוק דיני ממונות, הקובע לאמור: “חיוב אמון הוא חיובו של אדם כלפי אדם אחר לקיים את חיוביו בשקידה, במיומנות, במסירות וללא התרשלות ולנהוג בתום לב לטובת ענינו של הזכאי ולא לטובת ענינו שלו”.

יצוין כי בית המשפט העליון החיל זה לא כבר חובת נאמנות על אפוטרופסים, בנוגע למילוי תפקידיהם (ר' ע"א 4377/04 גל גורן-הולצברג נ' אביבה מירז, דינים עליון, כרך פד, 430). חובת נאמנות מוטלת גם על שלוח לפי סעיף 8 לחוק השליחות. החובה לנהוג במסירות כדרך שאדם מסור היה נוהג בנסיבות העניין מעוגנת כבר היום בסעיף 41 לחוק ומוצע, כאמור, לבטל סעיף זה (ר' דברי ההסבר לסעיף 7 להצעת החוק) ולשלב את תוכנו בפרק שלישי המוצע.

לסעיף 67 המוצע

סעיף זה מעגן את העקרונות שלפיהם על אפוטרופוס לחסוי בגיר לפעול במילוי תפקידיו. העקרונות ודרכי הפעולה שבסעיף כבר נכללים היום, בשינויים קלים, ב”סל הטיפול” לאפוטרופסים שפרסם האפוטרופוס הכללי (ר' לעיל), סל שהוא כבר היום חלק בלתי-נפרד מהסכמי

פרק זה מעגן את העקרונות שהובאו בחלק הכללי של דברי ההסבר להצעת החוק, המבטאים את ערכי כבוד האדם, שמירת חירותו וזכויותיו. מדובר בחיובים ודרכי פעולה שעיקריהם עוסקים באופן מילוי התפקיד על ידי האפוטרופוס, להבדיל מתוכן המשימה עצמה שאותה עליו לבצע.

על תוכן המשימה עצמה אפשר ללמוד מצו המינוי של האפוטרופוס שניתן על ידי בית המשפט, מההנחיות המקדימות ומ”סל הטיפול” שנקבע לפי סעיף 39(ב) המוצע (ר' דברי ההסבר לסעיף 6 להצעת החוק).

לסעיף 67 המוצע

בראש הפרק נמצא עקרון טובת החסוי כעיקרון עצמאי החולש על שאר העקרונות המנויים בפרק. עקרון טובת החסוי תואם בדרך כלל את זכויותיו של החסוי ולפיכך לשם קביעת טובתו של חסוי בגיר בסיטואציה מוגדרת, על האפוטרופוס להתחשב בעקרונות המפורטים בסעיף 67ה, אשר מבטאים את זכויותיו של החסוי. ההנחה היא שבדרך כלל טובתו של אדם היא בשמירת פרטיותו, עצמאותו, השתלבותו בקהילה, שמירת קשריו עם בני משפחתו, השתתפותו בהחלטות הנוגעות אליו וכדומה – עקרונות המנויים בסעיף 67ה.

במקרים יוצאים מן הכלל עשויה להיות התנגשות בין כמה עקרונות המופיעים בסעיף 67ה או בין טובת החסוי לאחר העקרונות המנויים בסעיף, ואז יכריע האפוטרופוס בהתאם לטובת החסוי. יצוין כי עקרון טובת החסוי מעגן

- (1) תוך שמירת כבוד החסוי ובדרך שתגביל כמה שפחות את זכויותיו וחירותו;
- (2) תוך שמירה, ככל האפשר, על פרטיות החסוי;
- (3) בדרך שתאפשר לחסוי לממש את יכולותיו ולשמור על מרב העצמאות האפשרית, בהתאם ליכולותיו;
- (4) האפטרופוס יסביר לחסוי מהם תפקידיו וסמכויותיו כאפטרופוס, בשפה המובנת לחסוי ובהתאם ליכולת הבנתו של החסוי; כמו כן ימסור האפטרופוס לחסוי המסוגל להבין בדבר, לפי בקשתו, מידע שיש בידו בנוגע לענייניו האישיים והרכשיים ומידע הנוגע לטיפולו של האפטרופוס בענייני החסוי, ויסייע לו בנגישות למידע אחר הדרוש לצורך קבלת החלטות בעניינים הנוגעים לו, אלא אם כן האפטרופוס סבור כי מתן מידע מסוים יפגע בטובתו של החסוי;
- (5) האפטרופוס יסייע לחסוי ויעודד אותו לקבל החלטות בעצמו בעניינים הנוגעים לו, ככל שהחסוי מסוגל לכך;
- (6) האפטרופוס ישמע את דעת החסוי וישתפו בכל עניין והחלטה הנוגעים אליו וייתיעץ עמו אם הוא מסוגל להבין בדבר וניתן לברר את דעתו;
- (7) האפטרופוס יפעל בביצוע תפקידיו, ככל האפשר וככל שהדבר מתיישב עם טובתו של החסוי –
 - (א) בהתאם לרצון החסוי, אם הוא מסוגל להבין בדבר וניתן לברר את דעתו;
 - (ב) אם החסוי אינו מסוגל להבין בדבר או לא ניתן לעמוד על רצונו – בהתאם לרצון החסוי כפי שהובע בעת שהחסוי היה מסוגל להבין בדבר או כפי שניתן ללמוד מהתנהגותו בעבר;

ד ב ר י ה ס ב ר

(4), (6) ו־(9)), מגמה המעוגנת כבר היום בסעיף 42 לחוק אשר מוצע לשלב את תוכנו בסעיף 67 המוצע. כמו כן על האפטרופוס לחתור לשמירת העצמאות והאוטונומיה של החסוי (פסקאות 3), (5), (7) ו־(9)) ועל פרטיותו (פסקה 2)) ולחזק את המשך השתלבותו בקהילתו ומשפחתו ואת שמירת ערכיו, כפי שהיו בעבר, בעת שהיה מסוגל לדאוג לענייניו (פסקאות 11) ו־(12)).

העיקרון שבפסקה (7) מבטא את כיבוד הרצון של אדם והוא יוצר מבנה מדורג לקביעת רצון החסוי מקום שבו הוא לא השאיר אחריו הנחיות מקדימות – בהתאם לרצון שהוא מבטא בהווה, בהתאם לרצונו כפי שהוא הביע בעבר ובהתחשב בהשקפת עולמו ובאורח חייו כפי שהיו בעבר.

שכר הטרחה עם תאגידי האפטרופוסות שאושרו בידי בית המשפט.

כאמור בסעיף 132 המוצע, החיובים ודרכי הפעולה שבפרק שלישו המוצע יחולו גם על מיופה כוח.

ואולם לנוכח העובדה שבייפוי כוח מתמשך ניתן דגש על רצונו של אדם, הרי שכאשר דרך פעולה המנויה בפרק שלישו סותרת את אומד דעתו של האדם המסוים שנתן את ייפוי הכוח המתמשך ובמיוחד את ההנחיות המקדימות המפורשות שנתן, על מיופה הכוח להעדיף את רצונו של הממנה בעניין זה.

בין העקרונות ודרכי הפעולה של האפטרופוס בולטת המגמה לשתף את החסוי בהחלטות הנוגעות אליו (פסקאות

- (ג) אם לא ניתן לעמוד על רצון החסוי על פי רצונו בעת שהיה מסוגל להבין בדבר או מהתנהגותו בעבר, בהתחשב בהשקפת עולמו ואורח חייו של החסוי כפי שהיו בעבר;
- (8) על אף האמור בפסקה (7), אם נתן החסוי הנחיות מקדימות כאמור בסעיף 35 בעניין מסוים, יפעל האפוטרופוס באותו עניין בהתאם לאמור בהנחיות המקדימות;
- (9) בלי לגרוע מהוראות סעיף 15 לחוק זכויות החולה, במקרה שבו מתנגד החסוי להחלטה, לטיפול או לשירות שהאפוטרופוס, לאחר שהתייעץ עם החסוי, סבור כי יהיו לטובתו, ינסה האפוטרופוס להביא את החסוי לידי הסכמה וייעזר לצורך כך בגורמים מטפלים בקהילה ובבני משפחה של החסוי; בעניינים אישיים מהותיים שבהם נותרה מחלוקת בין החסוי לאפוטרופוס, יפנה האפוטרופוס לבית המשפט בבקשה למתן הוראות;
- (10) אפוטרופוס שמונה לחסוי שמצבו ויכולת הבנתו משתנים מזמן לזמן, יפעל במילוי תפקידיו מתוך התחשבות בשינויים במצב החסוי, לרבות לעניין שמיעת דעתו, התייעצות עמו, התחשבות ברצונותיו ועידודו לקבל החלטות ולנהל את העניינים הנוגעים לו בעצמו בזמנים שבהם הוא מסוגל לכך;
- (11) האפוטרופוס יפעל בדרך שתאפשר לחסוי לשמור על ערכיו התרבותיים והדתיים וכן יסייע לו להשתתף בחיי הקהילה, לרבות בפעילויות חברתיות, תרבותיות, שיקומיות ותעסוקתיות ויעודדו לעשות כן;
- (12) האפוטרופוס יפעל בדרך שתאפשר לחסוי לשמור על קשרים עם בני משפחה וחברים ויעודדו לעשות כן;
- (13) האפוטרופוס יתייעץ עם גורמים מקצועיים ובני משפחה וחברים הקרובים לחסוי לשם קידום טובת החסוי.

ד ב ר י ה ס ב ר

האמור בפסקה זו היא כי בתקופות של הפוגה במחלה ("רמיסיה") יהיה האפוטרופוס פחות פעיל, ויאפשר לחסוי לפעול בעצמו, ואילו בתקופות אחרות ייטה האפוטרופוס לפעול בשם החסוי ולייצגו.

העיקרון שבפסקה (10) מתייחס לחסוי שמצבו ויכולת הבנתו משתנים מזמן לזמן, דבר המאפיין חלק ממחלות הנפש, והוא מבטא באופן מובהק את עקרון השמירה, ככל האפשר, על העצמאות והאוטונומיה של החסוי. משמעות

הסכמה לפעולות 167. אפוטרופוס לא ייתן הסכמה לפעולה כדין המגבילה את חופש התנועה של החסוי או המסמיכה אדם להשתמש בכוח סביר נגד החסוי, לרבות מתן הסכמה לאשפוז כפוי של החסוי, אלא אם כן השתכנע כי הפעולה דרושה לשם מניעת פגיעה בחסוי וכי חומרת הפגיעה כאמור וסיכויי התרחשותה מצדיקים הגבלה כאמור או שימוש בכוח סביר.

שמירת מידע 167. (א) אפוטרופוס ישמור תיעוד לגבי החלטות מהותיות שקיבל בשמו של החסוי ולגבי פעולות שפעל בענייניו.

(ב) השר רשאי לקבוע הוראות לעניין סעיף זה, ובכלל זה התקופות לשמירת התיעוד בהתאם לסוגי המסמכים שיקבע.

תיקון סעיף 76 12. בסעיף 76 לחוק העיקרי, בפסקה (2), במקום "והשלישי" יבוא "עד השלישי".

13. בסעיף 77 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (א) יבוא:

"(ב) על שאלת תוקפם, היקפם, שינויים, ביטולם או פגיעתם של ייפוי כוח מתמשך לפי פרק שני או של הנחיות מקדימות למיזפה כוח לפי הפרק האמור, יחול דין מקום מושבו של הממנה ביום עריכת ייפוי הכוח המתמשך, אלא אם כן ציין הממנה בייפוי הכוח המתמשך כי הוא בוחר להחיל את אחד מהדינים שלהלן במקומו:

(1) דין מקום אזרחותו של הממנה;

(2) דין מקום מושבו הקודם של הממנה;

(3) דין מקום הימצאו של רכוש הממנה – לגבי אותו רכוש."

ד ב ר י ה ס ב ר

הרשאה כזו יחולו, בשינויים המחויבים, הוראות סעיף 167 המורה כיצד יפעיל מיזפה הכוח את שיקול דעתו בקבלת החלטה על אשפוז כפוי.

לסעיף 167 המוצע

כדי לאפשר פיקוח על האפוטרופוס בידי בית המשפט, האפוטרופוס הכללי או כל גורם אחר וכן כדי לשמור על רצף הטיפול בחסוי מקום שבו האפוטרופוס או הממנה יתחלפו, יש צורך בשמירת תיעוד בנוגע להחלטות מהותיות שקיבל אפוטרופוס בשם החסוי ובנוגע לפעולות שהוא פעל בענייניו, ועל כן מוצע לקבוע זאת כחובה בחוק. חובה זו תחול באופן שיורי, כל שאין הנחיות מקדימות אחרות, גם על מיזפה כוח. שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות לעניין סעיף זה, ובכלל זה התקופות לשמירת התיעוד בהתאם לסוגי המסמכים שיקבע.

סעיפים 12 ו-13 מוצע לתקן את סעיפים 76 ו-77 לחוק.

סעיף 76 לחוק קובע כי בתי המשפט בישראל מוסמכים "לפעול לפי הפרק השני והשלישי לחוק זה בכל מקרה שהצורך לעשות כן התעורר בישראל". מכוח סעיף זה מוסמכים בתי המשפט בישראל לפעול למינוי אפוטרופוס, בהתאם לפרק השלישי בחוק. מוצע לקבוע כי לבתי המשפט בישראל יהיו סמכויות גם בקשר לייפוי כוח מתמשך (שינוי, ביטול, מתן הוראות וכדומה) אם הצורך לעשות התעורר בישראל.

לסעיף 167 המוצע

קנה המידה לקבלת החלטות בידי אפוטרופוס הוא טובת החסוי והעקרונות האחרים הבאים לידי ביטוי בפרק שלישיו המוצע. עם זאת, כאשר מדובר בפעולות הנעשות לפי דין אך מגבילות את חופש התנועה של אדם או מסמיכות אדם להשתמש בכוח סביר כלפי החסוי, כמו אשפוז הכפוי במוסד פסיכיאטרי, קנה המידה שלפיו על האפוטרופוס לפעול הוא מחמיר יותר ועליו להימנע ממתן הסכמה לפעולה אלא אם כן השתכנע כי הפעולה דרושה למניעת פגיעה בחסוי וכי חומרת הפגיעה וסיכויי התרחשותה, מצדיקים את ההגבלות או את השימוש בכוח האמורים. בכל מקרה, על ההגבלה או על השימוש בכוח להיות חוקיים ואין האפוטרופוס מוסמך לאשר הגבלת תנועה או שימוש בכוח שהם אסורים. יודגש, כי האמור בסעיף נוגע לאופן שבו על האפוטרופוס להפעיל את סמכותו במתן הסכמה לאשפוז פסיכיאטרי כפוי, ואין הוא דן בשאלת היחס בין העמדה שגיבש האפוטרופוס בהתאם לאמור בסעיף זה ובין רצונו של החסוי, מקום שאלה אינם עולים בקנה אחד.

אשר למיזפה כוח – סעיף 132(ג) המוצע מחיל באופן שיורי גם עליו את קנה המידה שבסעיף 167 המוצע, ואולם כאשר מדובר במתן הסכמה לאשפוז כפוי של הממנה, יש צורך לבחון תחילה אם ניתנה הרשאה מפורשת לכך בייפוי הכוח המתמשך, בהתאם לסעיף 132(ג)2, ואם ניתנה

14. בסעיף 80 לחוק העיקרי, בהגדרה "קרוב", לפני "אב" יבוא "בן זוג". תיקון סעיף 80
15. בסעיף 83 לחוק העיקרי, האמור בו יסומן "(א)" ואחריו יבוא: תיקון סעיף 83
- "(ב) שר המשפטים בהסכמת שר הבריאות רשאי –

- (1) לקבוע כללים למתן תעודות ואישורים רפואיים לצורך קביעת היותו של אדם בעל כשירות לעניין סעיפים 32(ט) או 32(ג) או לצורך קביעת היותו מסוגל או אינו מסוגל להבין בדבר לעניין חוק זה;
- (2) לקבוע סוגי מומחים שיהיו מוסמכים לתת תעודות או אישורים בעניינים האמורים בפסקה (1);
- (3) לקבוע כללים בדבר מומחים שיהיו רשאים לתת תעודות ואישורים בעניינים האמורים בפסקה (1). לרבות בדבר מומחיות וניסיון שיידרשו מהמומחים כאמור, ולרבות כללים בדבר רשימת מומחים כאמור.

16. בתוספת, במקום הכותרת יבוא: תיקון התוספת

"תוספת ראשונה"

17. אחרי התוספת הראשונה יבוא: תוספת תוספת שנייה

"תוספת שנייה"

(סעיף 132(ה))

חיקוקים שהסמכויות הנתונות בהם לאפוטרופוס יהיו נתונות גם למיזופה כוח לפי פרק שני:

18. בחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, בסעיף 16, במקום סעיף קטן (ב) יבוא: תיקון חוק זכויות החולה
- "(ב) על ייפוי כוח לפי סעיף זה ועל אופן עריכתו יחולו הוראות פרק שני לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, התשכ"ב-1962, בשינויים המחויבים."

ד ב ר י ה ס ב ר

בהתאם לכך, יוכל למשל אדם שניתן לו ייפוי כוח מתמשך במדינה זרה לחתום בישראל על הסכם או על הסכמה לטיפול רפואי בשם הממנה.

סעיף 15 מוצע לתקן את סעיף 83 לחוק ולהסמיך את שר המשפטים, בהסכמת שר הבריאות, לקבוע כללים למתן תעודות ואישורים רפואיים לצורך קביעת היותו של אדם בעל כשירות לעניין סעיפים 32(ט) או 32(ג) או לצורך קביעת היותו מסוגל או אינו מסוגל להבין בדבר לעניין החוק. כמו כן מוצע כי שר המשפטים יקבע, בהסכמה כאמור, כללים בדבר מומחים שיהיו רשאים לתת תעודות ואישורים כאמור, לרבות בדבר מומחיות וניסיון שיידרשו מהמומחים, ולרבות כללים בדבר רשימת מומחים כאמור.

סעיף 18 מוצע לערוך תיקון עקיף בסעיף 16(ב) לחוק זכויות החולה, כך שמתן ייפוי כוח לפי חוק זכויות החולה ייעשה בדרך של ייפוי כוח מתמשך לפי פרק

אשר לכללי ברירת הדין, סעיף 77 לחוק קובע כי ככלל "על עניני חוק זה יחול דין מקום מושבו של הקטין, פסול הדין, או החסוי". אמנת האג בדבר הגנה בינלאומית על מבוגרים, המוזכרת לעיל בחלק הכללי של דברי ההסבר, נועדה לקבוע כללי משפט בין-לאומי פרטי אחידים בקשר לבגירים אשר מסיבות של ליקוי או חסר ביכולותיהם, אינם יכולים להגן על האינטרסים האישיים או הרכושיים שלהם. בין השאר מתייחסת האמנה לשאלה כיצד על מדינה להתייחס לייפוי כוח מתמשך שניתן במדינה אחרת, והיא קובעת כללי ברירת דין שיחולו ביחס אליו. מדינת ישראל שוקלת את הצטרפותה לאמנה חשובה זו ומוצע לאמץ את הכללים שנקבעו בה. לאור העובדה שייפוי כוח מתמשך אינו מהווה החלטה שיפוטית, הרי שאין צורך בהליך שיפוטי של הכרה או אכיפה שיפוטית בישראל ויחול על ייפוי הכוח דין מקום מושבו של הממנה בעת עריכת ייפוי הכוח המתמשך, אלא אם כן בחר הממנה בדין אחר שיחול, בהתאם לאפשרויות המנויות בסעיף המוצע.

ד ב ר י ה ס ב ר

שניו המוצע בסעיף 2 להצעת החוק, בין בנפרד ובין בתוך ייפוי כוח לעניינים אישיים, ויחולו עליו ועל דרך עריכתו הוראות הפרק האמור.

סעיף 19 מוצע לקבוע כי תחילתו של חוק זה תהיה שישה חודשים מיום פרסומו.

